

Bibliothèque numérique

medic@

**Forget, Jean. Artis de signata fallacia.
Author Ionne Forget, medico
lotharingo.**

*Nanceii : apud Anthonium Charlot, 1633.
Cote : 41835*



(c) Bibliothèque interuniversitaire de médecine (Paris)
Adresse permanente : <http://www.bium.univ-paris5.fr/hist/med/medica/cote?41835>

ARTIS SIGNATÆ
DESIGNATA
FALLACIA. 41835

*Authore IOANNE FORGET
Medico Lotharingo.*

Responde stulto secundum stultitiam
suam ne sibi sapiens videatur.
Prouerb. 26.

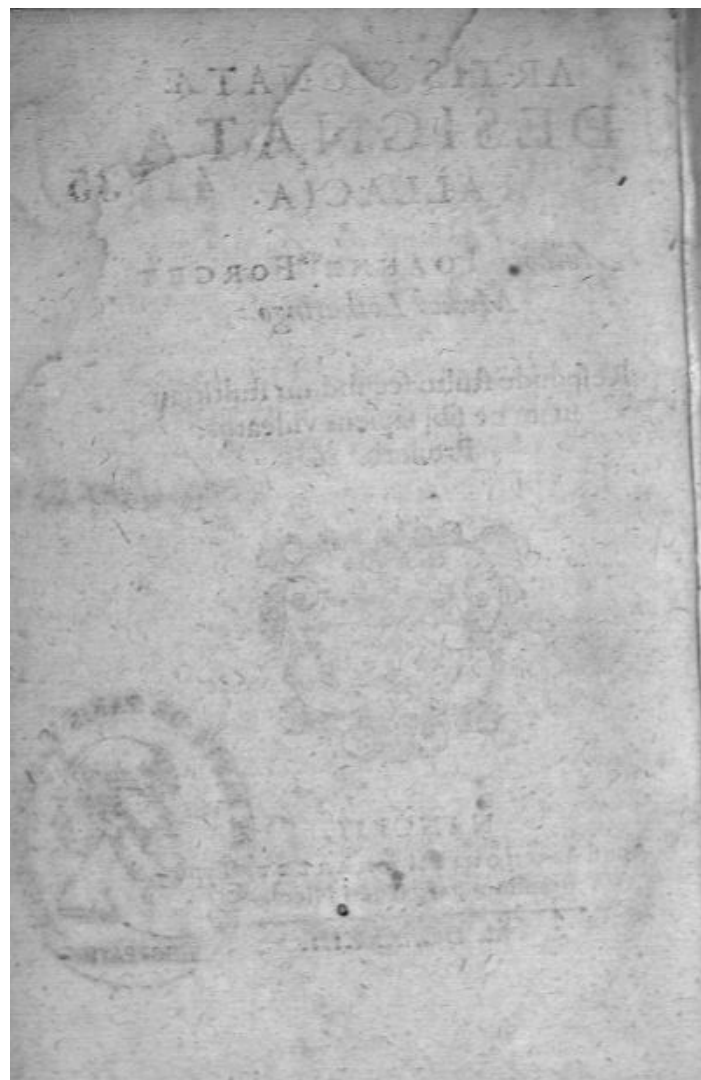
Colleg. Paris. Soc. 1835



NANCEII,
Apud ANTHONIVM CHARLOT, Typo-
graphum, viâ sancti Nicolai,

M. DC. XXXIII.





CELSITVDINI
SERENISSIMI. ET
EMINENTISSIMI PRINCIPIS
 Cardinalis, NICOLAI FRANCISCI
 à Lotharingia, S. R. I. Principis,
 Episcopi & comitis Tullensis, &c.



*VI olim fuit (Princeps
 serenissime) ad Achillis
 tumulum Alexandro
 Macedonũ regi dolor,
 quod nullum sibi futu-
 rum Homerum qui illustria generosa-
 que sua facinora posteritati relinque-
 ret: idem plane est ijs qui scribendum
 suscipiunt, nec condignum habent cui
 opus voueant. Quemadmodum enim
 primum beneficij præmium est vt ait*

† ij

magnus ille Seneca) cum promerito
collocatur: sic prima scribētium merces,
vbi virtute & scientia insignē habent
cui vigilias cōsacrent, & à quo quædā
emanet irradiatio qua non secus ac ope-
re Phrygionio laboris argumentum
amplius emineat. Is meus suscepti hui⁹
operis finis fuit: & cum à Domino
Baroto sanitatis tuæ custode vigilan-
tissimo, & in quo ad docti & pruden-
tis medici munus desiderari nil potest,
hæc typis mandare essem suusus, nec
celsitudini tuæ ingrata fore acceperim:
quod iam diu mihi erat in animo feci,
& debui. Tum quod eruditorum om-
nium studia te Unum respicere videan-
tur Tum quia in eodem Lyceo, eodem-
que litterario exedrio fœlicibus auspi-
ciis vna cum celsitudine tua datum sit
studia mea peragere: quo ea nobis fuerit
exemplo sciunt omnes: Ego maxime

tua eruditionis stimulis permotus quæ
relinquere derreueram fortiori animo
sum complexus. Tum propter summam
tuam doctrinam, humanitatem quæ
originis tuæ principem multo ornatio-
rem reddit, sui quæ dilectissimum. Nec-
non denique ob omnes summi qui in te
sunt moralium virtutum cardines, &
tuam in primis prudentiam quæ sola
nomen, & pondus, & veræ virtutis
æstimationem impertit, teque Mega-
losplancon qui est sapientum typus
ostendit, & quæ mihi multo potiori
iure quam Necocli pro Epicuro fratre
dat Ut dicam, pro tuæ cōceptionis ma-
teria omnium virtutum miasmata in
vnum quasi cœgisse naturam quibus
impregnata sit parens. Quæ cum ita
sint, en multorum litteratorum adsum-
nuncius, qui quasi in stadio fixo pede
animi tui nutum expectant: & aduo-

ā iij

lant. Opusculum hoc interdum & lucubrationum mearum primitias nomini tuo voueo & dedico: maius non habeo quod in tuæ Virtutis splendorem rependam. Celsitudinem itaque tuam in quantum possum exoratum venio quo non inuitus hocce obseruantia in se mea testimonium excipiat. Vale, & faue,

Serenissimæ Celsitudinis
tuæ seruo humillimo,
I. FORGET.



CLARISSIMO
VIRO, SIBIQUE
AMICISSIMO DOMINO
FORGETO, Christophorus
Barotus S. D.

PLVRIMA subijt animum
delectatio (FORGETE
SVAVISSIME) cum in-
structissimum tnum in Bapt.
Portam apparatus nuperrimé
perlustrarem. Videbam enim laté
antehac tumultuosum nouæ eru-
ditionis principem, emotis fun-
damentis, præcipitem, in perni-
ciem ferri. Videbam exitiales il-
las faces, exarescēdis optimarum
disciplinarum purissimis fonti-
bus, sublatas penitus, & extinctas.

Atque interim afficiebar animo,
falsa hæc veritatis simulacra, im-
punè veterum majestati (quæ à
solida virtute stans, omnem in-
vidiam superasse videbatur) in-
fensa, ab incunabulis suis erupis-
se. Nec æquanimiter ferebam,
portentosum istum fœtum, no-
uitate rerum exultantem, ad hæc
nostra tempora deuolutum, op-
ponente se nemine, petulanter
adoleuisse. At continuo reputaui,
malè nata diuturnitatem ætatū
ferre non posse: nec fucatas veri-
tatis species constantem statum
vspiciam experiri. Et quāuis idem
ijs quod plantis accidat, quæ suis
in exordijs indistincta rudimen-
ta dum trahunt, minùs accuratè
cernentibus, pro tempore, facilè
imponunt; suos tamen decursus

habent, terminosque incremen-
ti, ut perspicaces tandem oculos,
non sic quidem leuiter eludendo
prætereant. Ita propemodum in-
ducta ad nos figmentis plena
commentatio, intuitus tuos non
effugiens, id ipsum experitur: quæ
tuâ industriâ interitum ducens,
hucusque per annorum series,
penè furtim educata, non aliter
in informem molis amplitudi-
nem, quam ad præsentis censuræ,
atque adeo nominis tui splendo-
rem excreuisse videri possit. Tua
sunt itaque hæc trophæa, studio
& labore conquista: tuus hinc
fœliciter auspicatus ad gloriam
aditus. Fruere igitur ijs optatissi-
mis honoribus, quos acerrimo
bene stabilitarum artium propu-
gnatori decernit antiquitas: ne-

que gratissimam , monumentis
tuis debitam recordationem po-
steritas vnquam prætermittat.
Tu verò officia tua in rem litte-
rariam , inque omnes, vt facere
soles , amplificare, nosque amare
non desines. Vale.

AD EIVSDEM OPERA,
IN BAPT: PORTÆ
SIGNATURAS.

DISTICHON.

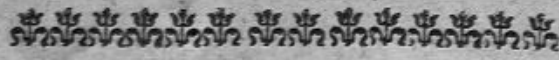
PRISCA *nouis tollens, priscosque, novosque
decores*
Induis: exspolias hunc: tibi utrique manent.
idem C. B.

ALIVD.

IN *steriles dumeta serit cedentia spinas:*
Letam ast hæc segetem, te perimente se-
runt.
idem.

ALIVD.

SIGNATURA, *nota est: melius si ignota
fuiſſet*
Porta tibi eternum non nota facta foret.
idem.



AD LECTOREM.

SÆPIVS flores & plantas suas satiuas inuisere , & si quid alieni aut aggreſtis irrepreſſe extirpare verſatiſſimi ſunt hortulani partes. Scientiæ perelegantem & voluptuariū hortum non male vt opinor repreſentant, in quo non ignobilem locum occupat Chymia ſuos habens puluinos, & coronarias areolas rebus exquisitis & de quibus ſola ſeſe gloriari poteſt refertiſſimas. Multi, at diuerſimode in illis expoſuendi operā nauant; Enim vero alij ſola ſerunt vtilia: ijs referciūt alij quę ſolummodo ad loci contemptum videntur nata, in quibus euellendis vix ſufficiunt alij

peritissimi illi hortulani: quorum
labor assiduus cum toti⁹ viridarij
amœnitatem percolorem tanti
apud me fuit, vt statim quod in
me industriæ est libentissime ob-
tulerim. Ad opus animo alacri,
aduolo, areolam purgandam ex-
postulo. Sese primo dat in cōspe-
ctum ab omnibus fere Chymicis
celebrata ars signata: neminem
adhuc in ipsius extirpatione
operam nauasse, ideoque profun-
dissimas egisse radices quæ totam
partem illam perreptarent aduer-
to: terram hinc inde submoueo,
inutili conatu tento eradicationem;
ita enim erat cultis rebus an-
nexa vt vix sine earumdem euul-
sione potuerit extirpari, nō secus
ac Phidiæ nobilis illius statuarij
nomen in Mineruæ clypeo. No-

dum video Gordium, ferrum itaque primus admoueo, & qua parte possum excindo : saltem aliquem videre mihi non contigit qui in eius euulsione studium impenderit, quamuis illum vniuersa Chymicorum secta tueatur. Inter quos Ioānes Baptista Porta Neapolitanus summæ eruditionis vir, & ingenij perspicuitate clar⁹, nec non abditarum rerum inuestigatione commendabilis nil in hac arte signata stabilienda prætermisit; Ita vt quod simul omnes Chymici ante & post illum de hac materia excogitarunt, solus ipse in sua Phytognominica cōpilarit. Quare egregium hunc & curiosum scribendi campum amplexurus, Baptiste Portæ vestigiis (non omissis aliis qui de hac scrip-

fere materia) infistendum duxi:
tum ob dicta, quam quod capite
tricipiti experientia nempe, au-
thoritate, & ratione valentius opi-
nionem tueri videatur. Anima-
lium & mineralium signaturas
omitto: libellum enim hac de re
scribere decreueram: at cum hūc
in lucem edendi omnis mihi ex-
cidisset voluntas; Qui me dum
Parisiis agerem in hac suscipien-
da materia compulerat, idem ille
postea opusculum hoc per ali-
quot annos in museo seruatum
eduxit. In quo si quid mendo-
sum legentibus, si quid ingenio
non satisfaciens, si quid inquam
censura dignum, ne illis (relictis
melioribus) mordacius inhæ-
reant, vel non secus ac olim Fili-
stus nil agentes hæc arguant.



ARTIS SIGNA-
TÆ PER PORTAM ET
ALIOS HVIVS SECTÆ AV-
thores designata fallacia.

*Antiquorum indagandi plantarum
facultatem methodus.*

CAPVT. I.

*Ridebat quoties à limine mouerat vnum,
Protuleratque pedem, flebat contrarius alter.*

DEMOCRITVS nempe &
Heraclitus: Ille nullam
vultus hilaritate rerum
humanarum curam ha-
bere testatus se nō mul-
tum polteritati fecit commēdabilem,
majoris enim sunt momenti quam
quod iocis continuisque facerijs exci-
A

pianitur : Illius Heraclitus vt & aliorū
vicē defleat : qui nec immerito (proh
quanta hominū diuersitas) ob moro-
sitatem inferarabilesque lachrymas
ridendus. Enim vero nullus sanæ mē-
tis iudex omnes delinquentes eodem
modo mulctandos censuerit , sed pro
criminis, personæ , & aliorum quæ in
considerationem cadunt animaduer-
sione modo pœnam aggrauat , modo
minuit , modo etiam reum periculo
solutum dimittit. Vt igitur à maligno
conuitiatorum sibilo me faciam libe-
rum, media mihi per vtriusque parti-
cipationem parāda via; Cachinno eo-
rum excipiens ineptiam quæ generi
humano fuerit innoxia. Si autē ipsum
quis ex ignorātia læserit eius commi-
seratio educet lachrymas. Id enim ex
intellectus imbecillitate veritatis do-
nec in hoc corporis ergastulo detine-
tur non capace euenit : sublimis præ-
tiosaque nimis vt quæ à mortali tene-
atur , si quis eam possideat fieri enim
aliter in tam multiplici opinionū va-

rietate non potest nam vt ait Aristot. lib. i. priorum de omni affirmatio vel negatio vera est, de ea tamen certior non est quam de multis alijs de quib⁹ tanquam veris etiam si falsa sint non ambigit. Optime id ostendens Socrates domum describit tenebricosam in qua confuse congesta iacent aurum, argentum, æs, plumbum, si quis ingrediens aliquid capiat eorum omnium vtrum sit ignorat. Quod non abfimili ratione de falso & vero dici potest quamuis non congesta, sed contigua, ita vt verum tanquam dijs proprium petat superiora. Id nobis antiqui suis confabulationibus denotarunt, Pan Mercurij filium sermonis in modum terram oberrantem representantes, tãtæ altitudinis vt summi verticis cacumine cœlum attingeret : partes superiores veritatis hyeroglyphicæ non nisi diuinum quid testabatur, inferiores capreæ falsitatis notæ in hocce nostro cômorantur contubernio. Vix ergo veritatis aliquas habem⁹ scintill.

A ij

lulas: & vt ait lactent firmian Diuinis institutionibus aduersus gentes postquam multa de peruigili plurimorum doctorum veritatis studio locutus est, ita vt quidam quo forent liberiores abiecisse res familiares suas & renuntiasse vniuersis voluptatibus constet, sequitur idē lactent: Sed neque adepti sunt id quod volebant & operam simul ac industriam perdiderunt quia veritas est arcanū summi Dei. Quod si ita sit vt verissimum quotidiana patet experientia num illi nō modo cōmiseratione, verum etiam in lachrymis omnium laude digni.

At si eo temeritatis & imprudentiæ nunc deuentū sit vt multi cœlo à nostris prometheis subreptos ignes tanquam exteros repudient, adolescentiumque ingeniorum cultura post habita, salute publica neglecta, ad solam ingenij ostentationem in falsissimis scienter scriptis, in ipsa generis humani nece commendationem quærant, quis ferat hoc hominum genus? quæ

bene instituta respublica patietur? Num illi eiulatu omnibus cōcomitator opprobrijs debent excipi? Num hominibus infensiores satis Timonide qui tanto genus humanum prosequabatur odio vt semel tantum Athenis in platea se videndum dederit, & id quo Athenienses commonefaceret se ad constructionem domus destructionem patibuli coactum (tali monstro debita habitatio) si cui itaque laqueo vitam finiendi esset animus properaret. Num inquam infestiores? Si quidem salutis spe omnes ad perditionis abyssum inuitant: Lamiarū adinstar vt refert Philost. in Apollo. quæ formosos iuuenes libidinis spe postea deuorandos ad se alliciūt. Tales nostros artis signatæ inuētores ni fallor in hoc opusculo agnoscem⁹, quib⁹ nec aberrasse sufficit: vt facilius alios à recto tramite diuertant sua inuenta eorum quamplurimi antiquitati quæ talibus implicita non est condonāt. Audaciores alij in Democriti puteo abstrusæ

A iij

veritatis scrutatores se faciunt cuius periculosus absque lumine descensus: tale quid pertantes perpetuū & inextinguibile ad manum promptum teneant, audiantque Hyppocr. lib. de vestri Medicina viam edocētem, Medicina autem iam ab antiquo existit & principium & viā inuenta, per quā inuenta & multa & probe habentia comperta sunt permultum adeo tempus, & reliqua deinceps inuenientur si quis sufficiens sit & iam inuentorū gnarus ex his ad perquirendum procedat. Atque utinam eadem esset discipulorū in percipiendo quæ præceptoris in docendo sinceritas, iam diu desideratum culmen attigisset ars nostra. Verum enim vero non talis fuit nostris artis signatæ inuentoribus qui aliam non sunt nisi quam male sana mens ostendit secuti viam: quid mirum si aberrent, si nouitate rei absurda diuendant. Vnicus inter omnes Porta aliquod doctrinæ & veritatis specimen ostendens, experiētia quasi

per vim à natura reluctante deducta, validis sed fucatis quibusdam rationibus, nec nonnunquam impiorum inruditorum paucissimisque notorum hominum autoritate doctrinam hanc pro viribus tueri nititur: experientiam una cum virtutis herbarum notione per qualitates à viris singularis ingenij & laboris traditam renuens. Ei siuique similibus satis non fuit novum & falsum herbas cognoscendi modum introducere: sed & majorum nostrorum tamquam inutilem fallacem erroris incusant, & in eos sine ratione debaccantur, ferre mihi difficillimum.

An si quis atro dente vos petuerit

Inultus ut flebo puer.

Minimè verò, ad opus me accingo: adsit mihi diuinus ille genius quo iidem quasi rapti ad veritatis inuentionem professionem & euulgationem accendebantur.

Prius igitur ut ordine procedamus, receptam iam diu & rationum fulcris stabilitam antiquorum herbas cognos-

A iiij

cendi methodum leuiter attingamus;
cap. sequenti innouatorum vna cum
totius libri ordine proposituri.

Cum in plantis duo considerentur
forma nempe & qualitates, duplex
erit earum cognitio formæ & quali-
tatis; cognitio formæ aliud non est
quam species in idea recepta & asser-
uata quam visu & tactu assequimur:
cognitio qualitatum est vbi virtutes
elementaque prædominātia agnosci-
mus: cum autem aliæ sint manifestæ,
aliæ occultæ: illæ gustu & odoratu,
hæ experientia cognoscuntur. Illæ se-
cundum elementi prædominium a-
gunt, ex ipsa ergo cognitione operā-
tis certissima cognitio: hæ per mixtu-
ram naturæque fermentationem no-
bis plane incognitam. Num igitur se-
cundum auxilium, aut detrimentum
saluti humanæ illatum certius ad ex-
perientiam recurrere, quam denuo
nouum incertū periculosum & con-
tra omnem rationem à quibusdam
recentioribus propositum modum

experiri.

Qualitates manifestæ aut sunt 1. aut 2. aut 3. Primæ sunt quatuor, calidæ, frigidæ, siccæ, & humidæ. Secundæ ex Philosophis sunt quinque externorum sensuum objecta, tactiles nempe, sub quibus etiā comprehenduntur 1. Primum autem inter qualitates locū sibi vendicant quod ex ipsis oriantur aliæ: visibiles, audibiles de quibus toties ab authoribus decantata reperere hoc in loco foret superuacaneum: Olfactiles quot gustabiles constituūt, quod pro instituto an verum sit in sequentibus examinabimus. Restāt gustabiles quæ nouē numero cōstituūtur acerbæ, austeræ, acidæ, insipidæ, dulces, pingues, salæ, amaræ acres eæque omnes à primis ortæ: atque cum 1. in plātis propter refractionem non possint percipi, eas, nec non tertias nimirum lac, semen procreandi, emolliendi, indurandi, &c. ex secūdis veniunt. Cum enim quæcunque in rerū natura sensibus non peruia per signa cognoscamus, & qualitates 1. quas in-

uestigamus sint in plantis sola potentia non actu, debemus illas per signa aliud à se indicantia venari. Primum inter sapes caliditatis gradū tenebit quod fuerit acre, 2. amarum, 3. propter ab aliqua humiditate retusum falsum, 4. pingue: 1. frigiditatis acerbum, 2. austerum, 3. acidum, 4. insipidum. In quibus præterea sigillatim sunt distinguendi gradus contra plurimorum opinionem, cum æque saltem sint ac primarū qualitatū cognoscibiles. His cognitis ubi quis præsciuerit lac à familiari & modice calida substantia fieri, à frigiditate cogente & incrassante imminui & alia de quibus fusissime authores: an si familiarem & modice calidam substantiam inuenerit lac generare, si frigidā imminuere dubitabit asserere. Quomodo fiant hi sapes, authores hanc ex professo tractantes materiam lector videat, alioqui in immensum excresceret hoc opus. Contentiosi ad sedulū dictorū examen me aduocant, septem

tantum cum Arist. saporē admittentes insipido & pingui eliminatis: forsā quod ut splendor non est coloris species, sic nec dulce aut pingue potest esse saporis. Talibus ingenijs ne excandeant condonemus. Delusa autem ut majoris momenti & erronea eorū opinio qui cum saporē à diuersa elementi mixtione constituerent, male tamen inferebant saporē esse infinitos cū mixtionis numerus nullus sit certus. Melius itaque comprehensi sunt sub genera, nec solum ad facilitatem sed etiam ex rei veritate magis enim & minus non mutāt species: atqui nullus reperietur sapor quem non comprehendant proposita genera.

Ridendum ait Porta hunc plantarū cognoscendi modum: 1. Quod secundum varia plantæ tempora varietur temperatura: 2. Quod non habeatur ratio loci & regionis, eo laudabilior inuentio quo vniuersalior & verior. Sciant ipsius fautores, priscis satis fuisse

se cognitum varijs plantę temporibus
varias adesse qualitates ; sed cum sit
operosissimum ea cōscribere, & inue-
ni studioso laboriosissimum ea figilla-
tim memorię mandare : nobis quasi
lege sanxerunt, quocunque tempore,
quocunque loco, quacunque regione
amarum v. g. inueneris calidum illud
pronuntiato, & ita de alijs. Vrget de-
novo Porta transeat adhuc illud si om-
nia amara essent calida, chymici vero
si acida frigida, quę contra calida as-
ferunt. Prior negati rationem nullam
adfert, id tamen potest dici de opio
quod licet amarum frigidum tamen
ab omnibus censetur Galenicis. Sano
modo à nobis dicta sunt intelligenda,
si enim simplex adesset amaritudo
simpliciter esset calidum, sed cum ad-
mixtas alias qualitates habeat, faten-
dum etiam mixtas adesse vires : &
quamuis prædominetur amaritudo
non tamen sequitur caliditatem præ-
dominari. Vt enim in albo simplicissi-
ma nigri mixtio statim obscurata al-

bedine exeritur, sic plerique sapes
minima amaroris mixtione deperdū-
tur, & ut ait Fernel. magna lactis co-
pia portiunculæ bilis mixtione ama-
rescit, licet totalis qualitatis non sit
mutatio. Instant ergo ab amarore nō
recte infertur caliditas. Ad quod res-
pondeo quod quamvis Gal. ingenue
fateatur se à priori medicamentorum
facultatem non habuisse, solius enim
Dei est: tamen cum experientia fue-
rūt cognitæ recte à clarioribus Medi-
cinæ luminibus sub genera redactæ
sunt, & bene enuntiatur quod fuerit
amarum illud esse calidum: nam in
quocunque insit amaritudo ea est à
substantia calida. Quoad opiū de quo
quæstio est an sit frigidum dubitant
plerique: nam nullus est qui paulo
attentius re perpensa asserat à quali-
tate manifesta soporē à quo frigido-
rum frigidissimum colligunt induci.
Licet enim tres opij partes ut volunt
Galenici sint frigidæ, 4. ut per ama-
rorem dignoscitur calida, aut ex chy-

micis tres calidæ vna frigida: quis ubi ad soporem exhibetur tria grana laudari nepentes imaginetur id à manifesta qualitate; cum vnicuique notum sit non adesse in hac desi ad summum opij tres grani partes, in quibus præterea adest caliditas: exhibeatur aliud frigidissimum 4. gradus in quo caliditatis se nil exerat ad multo maiorem dosim talis tamen non habebitur effectus. Instituti nostri ratio non fert hoc argumentum ulterius proseguere.

Chymici aiunt falsam esse hanc nostram cognitionem: cum acida ab omni alia qualitate libera (pro ut volumus) sint calida non frigida. Ad dicti confirmationem adferunt experientiam, cum acida pura ut spiritus fixior vitrioli (quem improprie oleum rubrum vocant) comburat. Iphis condonemus nil adesse acedinis, sed solam aciditatem quod cognoscibile non est propter objectum sensui gustus impropportionatum: negatur tamen illa esse veram combustionem, sed cum

quantitas continua fiat vnione partiū,
vnio partium humiditate partes co-
pulante, clarū est quod si aufferatur
humiditas illa solū vnitatem partiū:
cum autem spiritus vitrioli sit siccissi-
mus penetrantissimus consumpta hu-
miditate vnitatem soluit partium ve-
ramque æmulatur combustionem.

De his sufficit ad nouum innouan-
tiū modum accedamus: de antiquo-
rum opinione satis quæ ita ratione &
experientia stabilita, vt licet aliquorū
subtiliori quā vera indagine eclypsim
aliquando patiatur studio & sinceri-
tate, Philaliteos, in orizontem redu-
cta, etiam renitentes radiorum nitore
tenebrarum fuga illustrabit.

*Ter si resurgat murus aeneus
Authore Phæbo, ter pereat meis
Excisus arguis.*

*Nova quorundam recentium disqui-
rendi plantarum facultatem
methodus.*

CAPVT II.

PROCUL hinc abscedant antiqui
illi musarū coriphæi ; quorū no-
men, quorū volumina totis viribus in-
genio & industria elaborata in nostri
tēporis tropheum ex illis reportatū in
museis puluerulenta remaneant : si
quidem quæ hætenus profundissimis
tenebris inuoluta, deuoluta, quæ no-
bis à natura velata reuelata sūt. Adef-
te vos omnes quibus aut propter cō-
modum, aut propter cognitionē hæc
scire interest : adeste agricolæ, adeste
musarum alumni, adeste Philosophi,
adeste omnes terrarū incolæ : & vna
votis cœtum de antiquitate, de ipsa
natura triumphantem ouantes exci-
piam⁹. Viuite sancta litterarū littera-

torūque lumina, viuite diu, viuite fœ-
lices ſcriptorū archetipi, pereat ſi tan-
ti beneficij immemor poſteritas, & vt
cum Perſ. ſub perſona matris puerū
excipientis.

*Hunc optent generum rex & regina, puellæ
Hunc rapiant quidquid calcauerit hic roſa fiat.*

Tempus inutiliter tero rem de ſe
omnibus encomijs dignā exili com-
mendatione deprimō, res igitur acu
(vt fertur adagio) tangenda.

Cum ex præcedenti cap. conſtet
alias eſſe qualitates manifeſtas, alias
occultas earum cognoscendi metho-
dum ab antiquis traditā tanquam in-
certam fallacem ridendam ſoli noſtri
Philophi nomine digni ablegarunt.
Aiuntque facilem & veram è rerum
tum externis tum internis ſignaturis
colligi, multaue alia inde reſultare:
nimirū ipſius plantæ idealem cogni-
tionem, ſationis tempus, & locū Quæ
certe pluris ſunt facienda ipſa ſola ea-
que cōmentitia qualitatis manifeſtæ
cognitione. Externæ ſignaturæ deſu-

B

muntur vel ab ijs quæ sunt extra corpus plantæ, vt à natali solo & regione, eaque improprie signaturæ nomine dignamur : vel ab ijs quæ insident vt sunt color , & figura. Figvra vel est partibus humanis vel animalium vel astris similis. Internæ signaturæ illæ sunt quas non visu , sed solo rationis assequi possumus , eæquæ desumuntur ab actione & passione. Ex his omnibus qualitates tum manifestas tum occultas vniuersa artis signatæ secta colligit. Vt aliquis sit in his discutiendis ordo. 1. an e facie plantæ natale solum, e natali solo qualitates (pro vt vult) cognoscantur manifestæ nobis est examinandum. 2. an e plantarum mutua tum inter se , tum cum partibus humanis similitudine qualitates tam manifestæ quam occultæ. 3. an e cognitione plantarum certa quædam animalia vel eorum partes emulantium earundem plantarū vires possint colligi. 4. an earū actione passione vel quauis alia signatura qua-

litate occultæ. 5. denique an eadem à similitudine cū astris possint dignosci. Hæ sunt omnes signaturæ quas ex authoribus varijs qui de hac scripserunt materia colligere potui.

Huic methodo Avicen. dedisse principium existimo, qui arabica præsumptione græcis cedere non dignatus, ita varia in plantis & morbis imaginatus, vt ijsdem plantis ab imaginarijs similitudinibus nomē indiderit: Chymicos deinde perfecisse; de quibus quid dicam nescio, qui sua obscuris verborū ambagibus vocibusque nulli gentium cognitis solent obumbrare, nunc ipsi naturæ secretiora diuulgāt. Verum enim vero temulentus forsan pro more Paracelsus hæc profert. Ni idem post ipsum Crollius sectator fidiſſimus, nec non Turneſerus, Cyrānis alijsque quāplurimi confirmarent ex professo, ad illud commune falsitarum propugnaculum recurrerent interpretes, nimirum quæ in ipso clara sunt ea obscuritatem inuoluere, quæ

B ij

obscura ipsa luce clariora. Post omniū huius sectæ consensum, sapientiores tanquā affluentis multitudinis impetu ruūt in decliui præcipites: & ipse Ioānes Baptista Porta cuius demendis ut iam dictum est inhæremus vestigijs, vir magnæ eruditionis, & ingenij perspicuitate inter litteratos summus velut ad fulcrum tanto oneri sustinendo aptū huic turbæ se non dubitavit submittere. Aitque naturā omnes plantas propria signatura instructas nobis produxisse. Quo stante quam frustra majorum nostrorum labor: quantis gradibus (dictu impium) belluis cedit humana ratio & industria, cum ipse nulla ratione aut methodo, sed à diuinādi peritis hominibus, dæmonijs, insomnio, vaticinio, & pleraque ab animalibus inuenta fateatur. Imo huius sectæ pars maxima homini videtur negare ratiotinium: si quidē ludorū, artium, & scientiarum inuentionem ipsis animalibus acceptam refert; ita ut fuerint feles quæ pilæ palmaria lu-

sum, grues custodiarum vsum indicarunt. Quis dum vexoris Ægypti & Tanaus Scytarum reges exercitū instruxerūt, & primi solo gloriæ oestro in exteras regiones fecerunt impetū obseruarat adhuc illas gruū excubias. Quin horum scriptorum aliqui vt microcosmi aperirent naturam, quoddā ex omnibus ita conglobatū, aiunt hominem vt ei nil sit proprium : & ride- re quod homini 4. modo proprium agnoscimus, non habere inquit nisi in quantum animalis Mæi naturā possidet. Quæ licet absurda eorundem tamen positionem (quæ inuentiones omnes homini negat) destruunt. Si quidem quod omnia simul animalia, homo vnicus (vt pote eorum omniū naturis instructus) absque vlla obseruatione potest adinuenire. Verum ne nos talia diutius detineant figmenta ad magis seria procedamus.

Suam exorditur phytognomonicā confirmatione facta per similitudinē: Sic enim ait vt ex habitu partiū cor-

B iij

poris animi mores possunt præfagiri, sic ex mutua collatione partium plantarum quam cum suis viribus habent possunt hinc animi vitia & virtutes colligi: intelligit autem per animum arcanam operandi vim, per animi vitia quæ ab occulta qualitate sunt noxia, per virtutē quæ per manifestam qualitatem agunt. Nec est disparitas, quia ut ex alterato corpore alteratur animus ut videmus in febribus acutis: ex passionibus animi alteratur corpus ut in amoribus, furoribus, & invidijs: sic e læsa anima aut virtute plantæ læduntur ipsius corpus, & ex læso corpore læduntur anima & virtus. Idque multis confirmat experimētis, præsertim quod aliquando plantæ à propria forma desciscant & in alienā abeant propria natura qualitatibusque relictis.

Num speciosa virtutis rerum solo aspectu cognitio. Optime Gal. cap. 3. lib. 4. Methodi summam ei felicitatem esse ait qui solo aspectu rerū virtutes dignoscit: cuius spe non mirum

si fraudentur quamplurimi, maxime cum adsit doctissimi viri autoritas, nec non ratio veritatis fucō quodammodo adumbrata. Quam ut solvamus transeat similitudinis fundamentum: Nam licet aliquid aliquādo ex hominis physionomia possit diuinari, illius tamen scientiæ falsitas vnicuique iam satis comprobata est: & ut ait Cic. in Piso. Frons oculi vultus persæpe mentiuntur. Imo si hanc sententiā profitentibus propinarentur illa qua iidem volunt dormientes ad veri confessionem cogi, palinodiam canerent vanitatemque decantarent. Transeat tamen, negatur similitudo. Nam cum verum illud immortale esse incorruptibile, incorruptibile inalterabile, inalterabile lædi non posse: humana autem anima sit immortalis nullatenus (ut ipse ait) lædi potest, sed solæ ipsius operationes à facultatibus promanātes quæ per se cū lædi non possint, & duo ad operationē requirantur, instrumentum tanquam princi-

B iiij

pium operationum passuum, facultas
tanquam actuum: sequitur lædi tan-
tum per se principium operationis pas-
sium, non autem actuum, alioqui
deberet lædi principium à quo conti-
nuo fluit, quod lædi ut iam dictum
est nō potest, Idē sanxit Philosophus
I. de anima tex. 65. nempe in morbis
animam intellectricem nil pati, sed id
in quo inest anima rationalis, nimirū
corpus: nam intellectus & voluntas
cum sint virtutes inorganicæ, suæque
functiones obeant sine vlllo corporis
organifamularu morbis propriè &
per se non subiiciuntur.

Notandum me dixisse per se, secus
enim fit per accidens. Néc eadem est
ratio de plantis: quia læduntur fa-
cultates per apprehensionē boni aut
mali quæ in vegetabilibus non fit. In-
stant per primā objectionē, saltē e mu-
tata facie plātæ mutatur virtus. Quasi
vero plantæ figura aliquid ad virtutē
faciat: quin cōtra ex mutatis qualita-
tibus, relictæque virtute immutatur

plantæ facies; nam vt ait summæ authoritatis vir Theophr. cap. 21. lib. 2. de lolio (quod pro exemplo Porta adfert) *Fit mutatio tritici in lolii propter nimietatem imbrium quibus delectatur lolium, mutato autem principio aduersum sit quod inde erumpit necesse est.* An ad imitationem Plinij vrsarum fœtum informem parentum lingua efformari falso referentis, somniabit aliquis ipsa pluuia semen tritici figuram lolij facta quasi lambitione in ipso terræ gremio assumere. Sola seminis alteratio huius effectus causa est agnoscenda: Nam vt idem Theophr. cap. 6. lib. 4. *Seminis autem corruptionem, non putrefactionem, non lactationem, non aliamquam ex prædictis putandum, sed aliam quæ præ nutrimenti copia seminibus deliquescentibus euenit, quæ non ex toto semina perdit sed victo naturali principio in aliud genus traducit:* Deinde subiungit Paulo post, *cum igitur terra imbrius frequentia largiorem alimenti copiam præstat tunc degenerandi occasio euenit, quæ vim non potius tollit, sed in aliam alterat.* Ex quibus.

Collige I. quam sit absurdum dicere ex mutata facie plantæ mutari virtutes.

Collige 2. nullatenus valere allatā similitudinem cum pœnitur fiat contrariū! Nam ex læso corpore ađiones animæ: ex læsa virtute plātæ læditur facies & non contra vt ex antedictis patet.

Collige 3. quam docto parū conueniat opinionem in similitudine quæ semper claudicat fundare: & quam parum ad doctrinā faciat idem Porta toto cap. 2. lib. 1. Phytognom. satis ostendit, dum vt sententiæ omnia accommodet ait arborem rectam representare hominē; paulo post alia data occasione Platoniorum qui inuersā volebāt approbat sententiam: modo radices os quod ijs cibum attrahant, modo pedes quod ijs quasi obābulent terræ viscera, modo cor quod sint i. viuentes & vltimæ morientes; adiungerem ego manum quod ijs apprehēdant, ventriculum, iecur quod ijs percoquant, neruos, venas, arterias & infinita alia representare.

Qua fuerit ectasi rāptus Crollius dū

de signaturis præfationē scripsit nescio, ea enim sola quæ inibi effatit eū anilis superstitionis satis arguunt. Ait cum summus rerum opifex voluerit nobis ostendere cui sint plantæ vsui, melius quam per signaturas omnibus nationibus cognitæ efficere non potuisse: si fecisset illud per loquelam vario nimis idiomate debuissent esse doratæ. Mirabile & huc vsque inauditum ratiocinium, fuissetque ipse priuandus lingua vt esset omni nationi per signa intelligibilis. Innumeris similibus scateret nō modo præfatio sed & totus liber. Erant alia adhuc diluenda quæ alibi videbim⁹ exactius. De hoc igitur argumento satis, & si hæc sint quasi huius doctrinæ radices & fundamenta ne repullulent radicitus euellenda, quo prostrata arbore faciliior & breuior sit ramorum abscissio in fascēs deligatio earumque combustio.

*De Plantarum viribus è natali sola
desumptis.*

CAPVT III.

AIT Philosophus I. Physic. cap. I.
ex vniuersaliorib⁹ ad particula-
ria procedendum. I. cap. refutatam
antiquorum opinionem confirmaui-
mus. 2. recentium innouatorum vni-
uersalia argumēta reprobauimus: re-
stat eorum particularem methodum
per quinque proposita capita breuiter
decurrere, ducto initio à viribus è na-
tali solo desumptis. Volunt enim mul-
tisque cōprobant experimentis vnā
quamque regionem proprias enutri-
re herbas nam vt recte quidam

Non omnis fert omnia tellus,

Quod de certis numero plantis non
vero secundum qualitates primas ad-
mittendum: nam vt ex sequentibus
patebit vnaquæque regio plantas di-
uersarum qualitātū progignit quan-

quam non omnium specierum. Alias vel absurdum, vel manifestam contradictionem admittant huius opinionis sectatores necesse est. Absurdū enim est regionem vnico qualitatiue frui alimento : quia aut est incolarū temperamēto simile, vel dissimile : si simile id tantū valeat in temperatissimis regionib⁹, nā vbi solis ardor flagrans habitatores vrit nec alimēta contemperantia suppetunt, quis non videt in ipsis incunis calidi natiui cōsumptione quasi à duobus anguibus ferocioribus satis ipsum Herculem in infantia petentibus mortem in procinctu. Si dissimile cum ijs constemus quibus viuimus, & ab alimentis vt vult ipse Porta qualitas desumatur breui immutabitur tēperies. Illis non admisis manifesta aderit contradictio: quia si regio alimenti fruatur diuersitate, & plantæ vires ab ipso alimento mutuētur, clarum posita illa diuersitate secundum alimentorū qualitatem, poni etiam qualitatiue plantarum diuersitatem. Verum enim vero illud mihi

nō videtur satis rationi consonū qualitates aut à climate aut ab alimento solis aut ijs coniunctis plātis imprimi. Vt autem his alijsque dicendis satisfaciamus. Tria sunt in planta considerata generatio, cōseruatio, & virtus. Generatio & cōseruatio vno excepto humido corruptioni seminis & per consequens generationi necessario ab ijsdem pendent, nimirum calore cœlesti.

Sol Pater educit, Mater dat vbera tellus.

Calore terreno quem Theopr. cap. 28. lib. de histor. planta. Ad fert tanquam causam cur odorata in frigidis nascantur qui & chymicis dicitur Archeus. Calore plantæ vel seminis, qui vbi euauit eorum vis generatiua perditur. Virtus ab ipsis pendet plantæ qualitatibus quæ mutantur sed solum secundum magis & minus ab alimento : fateor quidem vt antea dictū est totaliter posse immutari sed vna mutatur ipsius species ; Nam vbicunque terrarum peponem v. g. inuene-

ro eum frigidum asseram. Quod confirmat Theoph. cap. 18. lib. 2. de causis plantarum, enumerans plantarum mutationes ait multa transmutari sed non multum nisi etiam transmutetur essētia, semina colore mutari, fructus vero sapore nunquā colore: hæc sunt ipsius verba *Coloris enim mutatio vel nulla conspicua vel certe his non æque euenit nisi tota arbor mutata sit.* Nec propterea in alimento admittenda vis generatiua, nā vt menstruū ad generationem fœtus non concurrit: Sic alimentum post eductam formam de potentia materiæ auctiori tantum utile; attamen cū illa forma sit ab elementis & forinsecus nil adueniat, in ipso terræ gremio semen quasi in digestionē repositum ita potest alterari à circumiacēte alimento tunc non vt alimentum, sed tanquam humidum qualitatibus præditum vna cum calore terreno cōcurrente vt mutantur in totū principia, sicque fiat degeneratio de qua iam actum in præced. cap.

Plantæ aut nascuntur in calidis aut frigidis aut temperatis regionibus : in ijsque vel in terra vel in aquis : in terra vel pingui, vel macra arenosa saxatili : in collibus, vel vallibus, montibus vel vmbrosis campestribus vel sylvestribus. In aquis vel in paludibus, vel fluuijs vel mari ; aliquæ quoque sunt quas amphibias appellant ; aiuntque illas esse quæ possunt diuersis in locis nasci.

Quæ nascuntur in regionibus calidis ex ipsis simpliciter sunt macilento & retorrído habitu, virgultis fruticant gracilibus prædésis exsuccis, folijs exiguis angustis crispis colore non multū viridi, flosculis croceis odoratissimis, fructu paruo odorato sapore acri semine nigro eaque omnia calida sunt. Contra quæ in frigidis frigida sunt, peramplo & habitiori corpore recto procero & enodi, aspectu fero & molli, flore albo pauci vel tetri odoris, ferro germinant & fructificant, fructus prauī nutrimenti. Mediū tenent quæ
in

in temperatis enascuntur. Num hæc nobis hætenus incognita infusa diuinitus, vel à dæmone dictata in somnis quod facile crediderim, sed eo in Porta inferorū eburnea consistente, quod enuntiationum falsitas satis declarat. Loquitur enim de regionibus Porta sine diorismis quasi totus orbis esset modica aliqua planities situū diuersitate nullo modo distincta: cui eadem ubique terra, ijdem flatus, ijdem imbres, sed tantum solis respectu modo feruida, modo algens, modo tēperata, & per cōsequens modo sterilis, modo ferax. Cum probe nouerit quinque vastissimis zonis terram quasi fascijs cinctam, quæ in septem nouem vel quindecim climata secundum priscos: in 23. vel 24. secundum recentiores distinguuntur; quorum aliqua zonæ torridæ subiacentia lusitanorum nauigatione alijs sub temperata constitutis multo magis habitabilia inuenta sunt. Imo doctissimorum virorum est opinio esse paradisum terrestrem sub

C

zona torrida, quem tamen in gratiori totius orbis parte constitutum ipsis idiotis indubitatum est. At qui colatur zona torrida sex validissimas rationes adferunt Conimb. lib. 2. de cœlo cap. 14. quæst. 1. artic. 3. Quarum 1. noctium & dierum cōsideratione fulcitur quibus est sub æquinoxio æqualitas, ita ut nocturnum frigus, calorem diurnum imminuat. 2. ratio ab imbrium frequentia desumitur. 3. à cōditione terræ. 4. à situs in qualibet regione diversitate. 5. est Oceani vicinitas, magna enim regionum sub zona torrida constitutarum portio Oceani aquis aluitur. 6. è ventorum tam statis quam extraordinarijs tēporibus leuiter afflantium aura. Verum cur ago rationibus en laurus en myrthus cortice leui & tenui, nec macilēto aut retorrido habitu. Beniuifera arbor altitudine & ramorum expāsiōe licet in regionibus solis calore adustis nascatur Septentrionaliū nulli cedit. Habentur circa Memphim alia ex Theop.

cap. 3. lib. 4. quarum caudicē tres homines non amplecterentur. Aloe in Socotra insula ingentium, latissimorū & crassissimorum foliorum succo abundantium pullulatu exurgit. Nec se subtricebit Musa calidarum regionum incola longissimi latissimi & crassissimi folij cui sunt flores albi non crocei. Garyophyllorum arboribus flos primo albus virescit. Cicutę quo calidius natale, solū eo est ipsa frigidior. Nec suis carent fructibus ijsque pergratis calidę regiones. Guanabanū alit Æthiopia & alia loca vbi cœlum flagrantius æstuat, arborem proceram & formosam folio virente fructu pulcherrimo, melonis magnitudine, carne cādidissima, sapore delicatissimo non aroma redolente quę cremoris lactis instar, in ore resoluitur frigidus est hic fructus & febricitātibus exhibēd⁹. Similis Guanabano est Annō in India cultū. Hispaniolę sua sunt Iaiama. Indis Mangas de quibus Garcias ab Horto lusitanus cap. 9. lib. 2. plantarū apud

Indos nascentiū ait, *Tametsi ū fructus qui apud Indos nascuntur longe sint excellentiores ijs qui in Europa proueniunt: Omnibus præstat tamen fructus quidam apud eos nascens quem Māgas vocant.* Idem lib. 1. in fine cap. 15. ait loquens de Insula Zeilam calida: *Delicatissimi istic fructus quamuis sponte nascentes, ficus vna, aurea mala suauitate reliqua totius orbis superantia: fabulaturque Indi propter vbertatem & delicias ibi esse campos Elysios, & in excelso qui istic est monte quem acumen Adami vocant pedum Adami apparere vestigia.* Non est quod ad rationes aduersariorum descendam, lectorem ad Portam Quercet. Crollium aliosque Paracelsi sectatores relego, ex prædictis patebūt falsissimæ. Inter quos Porta naturæ indagator parum & gratus Italiæ & maxime regni Neapolitani amœnitatē videtur vires rescindere, nullāque aut perexiguam calidarum regionum curam habere. Recordari debuerat meliores fructus qui in Italia nascantur ex illis vt sæpe ipse fatetur emendicatos. Num calida ægipt⁹ eaque feracissima. In Gazarate & Decan calidif-

simis insulis ferunt aratum solū mense Nouēbri propria & innata pinguedine Ianuario optimum incolentibus reddere frumentū. Fuit fateor maiorum nostrorum opinio Zonam torridā incultā: sed vt iam diximus falsum mercatorum nauigio deprehensum, vera ab ipsis prolata respuit Porta, in eorum erroribus consenescit, modo non in generis humani detrimentum consenescat. Et interdum in contrarium vertatur oratio quod iam satis alteri⁹ cognitione elucescit magisque ex sequentibus patebit.

Volunt ergo quæ nascuntur in Septentrionali plaga habitiori esse corpore recto & procero. Quod licet quodammodo veritati congruat, id tamen si contentiosus possē negare ipsius Portæ ratione: vt quid in altitudinē & rectitudinem excrescat calor requiritur vegetus, vnde fœminæ in genere hominis altitudinem non attingunt propter calidi imbecillitatē: cum igitur ex ipso plantæ septentrionales sint

C iij

frigida propterea inodora & insipide
ne quanquam in altitudinem excres-
cent. Melius itaque Theoph. cap. 9.
lib. 6. ut emineant arbores requirunt
solum proprium, adfertque exemplū
de Lyrica, Corsica, Cypro inaudita
magnitudinis enutriētibus, additque
loquēs de appropriato arboribus solo.

*Corsica igitur seu ratione laxationis seu etiam tel-
luris cælique virtute locis pluribus præcellit.*

Nodos ad tanti oneris fulcrū non pa-
rum facientes denegant: fallūtur viri
boni paucissima enim sunt ligna eno-
dia, imo si quod sit maxime est illud
quod e partibus Indiæ calidioribus ad
renum & vesicæ vitia adfertur. Num
mortalīū rident curiositatem, erudi-
torū eludunt patientiam dum omnes
flores in dictis locis nascētes albos pro-
nuntiant, omniaque ibi nascentia fri-
gida: mihi non minus insulsa quam
Empedoclis & Mnestoris opinio dicē-
tium non nisi calida in algentibus, nō
nisi frigida in calidis enasci. China in
regionibus frigidis nascitur, cuius ra-

dix tāta est caliditatis vt dicat Clusius ex epoto ipsius decocto in tales ardore incidisse vt totus factus fuerit cryspelatosus. Acorū alunt Lituania, Tartaria, Polonia : an capæ an allia quib⁹ quotidie harum prouinciarum incolæ vtuntur in edulijs (quæ quidem propter ab humiditate retusam virtutem minus aromatibus calida) frigida dicenda sunt cum rubificent. Quin imo ipsimet aduersarij naturam ita prouidentem faciunt vt semper remedium morbis regionis incolas affligentibus producat : cum igitur vt plurimū regioni, tempori, habitui conueniat ea-que omnia sint frigida sequitur morbos vagari frigidos ideoque remedia ipsos profligantia. Si quærāt quomodo possint nasci calidæ plantæ in frigidis regionibus, bilem non mouebo si idem dixerō quod Porta de fluuiatilibus plantis loquens est emendicatus ab Empedocle & Mnestore, nimirum reponi in aquis quia nisi earum calor contemperetur aquæ frigiditate pro-

C iij

pria caliditate consumeretur. Fructibus odorem tetrum imponūt cum in naturalibus ad id saltem quod est perfectæ coctioni proximum requiratur: in illis partibus fieri vix possibile, adest enim frigida coeli constitutio, plantis calorem innatum negant vegetū, magna adest domandæ materiæ quantitas neque vlla eius ad calorem proportio, ea propter omnia remanebūt inconcocta & inodora. Verum sciant sic sentientes in Septentrionali plaga fructus boni odoris gustusque suauissimi qui nec bonitate substantiæ Neapolitanis cedāt prouenire. Quin imo fructus Persicæ arboris in quibusdam regionibus calidis toxicum præsentissimum; in Septentrionalibus finientis æstatis autūnique incipientis nec non mensarum lautarū decus cuius effectus ratio ex sequentibus patebit.

Ad eas regiones quæ sub temperata zona constitutæ sunt accedamus: vbi luxurians tellus tum ad necessitatem, tum ad incolarū delicias naturæ opes

pingui & pleno vbere effundit. Illatā parentibus iniuriam à sobole eiusdem sacci telei cera obducti occlusionē & in aquam immiffione vindicabat antiquitas, vt pote quam igne aëre terrā & aquā crederet indignā. Non tanta in nostris iudicijs feueritas, sed si quæ sit propter intemperantiā inculta regio eo Portā censerem fuisse relegandum, propter erga patriā quā temperatarū regionum facit prototypū parum grati animi testimonium, & vt verū fatear provinciā regno Neapolitano fertiliorem vidisse mihi non cōtigit: ei tamen quorū feracissima est denegat, id forsan eorum animalium adinstar quæ amore nimio foetū suffocant reputandū. Ait omnia ibi temperata æqualiter e calido frigido humido & sicco participare, in quibus tamen prædominās agnoscit calidum humidum. Contrarium experientia, ratio, & necessitas satis attestantur. Pro experientia, posilipi collem ascēdamus, patentes foelcis campaniæ cā-

pos nunc dictæ terra di lauoro ingre-
diamur, inuestigemus nemora, quæ ex
odorum in vnum assurgentium & si-
mul contemperatõrũ diuersitate de-
licia, quæ e florum versicolore & plā-
rarũ faciei varietate amoenitas, quan-
ta omnium tactus gustus & per conse-
quens temperamenti dissimilitudo.
Pharmacopoeã inuestigemus maxi-
mam medicamentorũ partem e plan-
tis à vicinio petitis inueniemus cõpo-
sitam. Pro ratione vero, si e loci odoris
formæ diuersitate quærẽda sit tempe-
riei diuersitas hic erit diuersissima.
Pro necessitate facit constitutio nam
temperata zona est in medio vtriuf-
que excessus, at cum eius incolis nul-
lus sit morbus appropriatus restat vt
in vnum excessum nimirũ frigidi hu-
midi calidi sicci decidant. Naturam
nobis suppeditando in sanitate neces-
sarijs sollicitam, omnia nobis ægrotā-
tibus denegare credibile non est, vbi
enim malum, ibi remedium. Neapolis
videre potuit & experiri quæ æstiuo

tempore quadrimestri spatio æstuan-
te cœlo temperatorum fuga, quæ ni-
uis glaciei fructuum aliorumque re-
frigerantiũ sollicitudo nec non abun-
dantia. Denique propria cõtradictio-
ne doctrinæ falsitatem ostendit: si
quidem in zonis torridis frigidis &
temperatis adsunt colles montes val-
les sylvæ aquę & similia in quibus for-
mæ & qualitatis vt postea videbimus
secundum loci diuersitatem ostendit.
Neque comparative sed absolute lo-
qui existimandum; quod quã sit dif-
ficile satis agnouit Theophr. cap. 2.
lib. 1. qui ait *In totũ planta res varia est atque
multiplex & in vniuersum de ea referre difficile.*
Præter quam quod si Portæ rationes
examinauerimus dũ quæ circa Nea-
polim nascuntur temperata asserit:
nullas esse fiet manifestum; ait enim
quod omniũ regionũ exacte sit tem-
peratissima. Enim vero cũ nonaginta
sint gradus ab æquinoxiali circulo ad
vtrumque Polum, certissimum est eas
regiones quę fuerint sub medio nem-

pe quadragesimo quinto gradu esse temperatissimas quod de Partenope dici non potest, cum enim magis ad circulum æquinoxialem vergat dici amplius temperata non potest, sed excedere calorem, sicque argumentatur doctissimus, & in probatorum authorum lectione versatissimus Renatus Moreau comment. in illud scholæ Salernit. aër sit purus sit Lucidus. lam e loci varietate videamus dissimilitudinem.

Plantæ ut dictum est nascuntur in terra, vel pingui vel macra, vel mediocri, in arenis, montibus, campis, vmbrosis, collibus, eæque vel sunt cultæ, vel neglectæ, sylvestres vel domesticæ. Quarum omnium nascabundæ descriptiones non est quod nos detineant: Porram videat Lector, modo vniuersalia, & aliqua superstitione nimis dicta fugiat lectionis non pœnitebit: multa enim curiosi & arguti animi habet indicia, multa quoque ex Theoph. authore proba-

ssimo ad verbum conscripsit. Neque etiam erit aliorū huius sectæ authorum inutilis lectio: quorum volumina maniarum templi Hyeroglificum reputo, quod ubi quis vitij labe coinquinatus erat ingressus statim rationis usu priuabatur: sic si talia perlegens quod de se præsumptuose suo more Scalig. turgent in pectore veritas, abjecte per contrarium dixerit turgent in pectore fabulæ anilisque superstitio: fixum illud & ratum accipiat nunquam nisi imaginarijs scientijs & chymericis figmentis educaturum animum: neque si opinionis animositate & nouitatis studio hæc & illa perlegat multo moiora polliceor. Interdum

Quid de planta campestri vel pinguis humi accola blaterent cōsideremus, hinc non magna nobis resultabit vtilitas, cum nullus sit aut saltem exiguus distinctionis modus. Volūt enim quæ nascuntur in pingui esse temperate calidas humidas pingues. At ci-

cer alit terra pinguis calidum & sic-
cum; item fabam frigidam; allium,
& porrum calida & sicca. Pingues
etiam esse omnes falsum, quin contra
ait Theop. cap. 6. lib. 2. de causis plan-
tarū solum pingue pinguibus plantis
esse incommodum quod eas exsiccet,
vtileque aridis ut pote quæ præ aridi-
tate egeant alimenti copia quæ in iā
pinguibus ex natura percoqui non
potest, siue quod non subeat succus
propter lentorem, siue quod pingue
sit initiū putredinis ut ait Scalig. eo-
dem cap. in Theophr. Quod dici non
potest de aridis quæ cum sint rariores
facilius subit alimentū nec putrescit
quia adest siccū putredini contrariū.
Nec placet eiusdem Scalig. ratio quia
habent radicem in superficie terræ;
Si enim ad putredinem cōcurrat aër
non corrigetur quin potius adaugebi-
tur putredo: deinde non conueniet
omnib⁹ siccis cū multa alte descēdāt
quod vult Theoph. exceptis semper
quæ individuali proprietate determi-

natum solum desiderant. Campestris vero volūt caule nitido, fructu aquoso inodoro, calidasque & siccas tum flore, tum fructu, tum semine ab ipsis educto. Est quidē ista præclara distinctionis ratio: alia enim quæ adferunt signa alijs communia sunt. Num feracissimi campi Neapolitani edocebunt Portæ contrariū, in quibus summæ altitudinis rugosa cortice assurgunt arbores quæ non modo sæpe fructum sapidissimum & odoratissimū: sed & vite ipsarum radici affixa, & per imascandente vinum delicatissimum nec ulli alteri cedēs tanta lasciuiā profundunt ut cum ibi cōmorarer retulerint mihi fide digni duas ad summū arbores homini frugaliter viuenti posse vinū suppeditare: nec sat illud sub ipsis met arboribus tanta segetum fertilitas ut videatur Cereris regia. Præterea si aquosi & inodori fructus, quī erunt calidi sicci cum aquositas ob imperfectam coctionem ab omnibus frigida agnoscatur.

Monticolas infœlicis, macro solo nascentes infœlicioris, in arenis infœlicissimæ terræ foetū faciunt. Sciendū autem est montis nomē quadrupliciter sumi: vel pro colle de qua postea: vel pro faxis in altum assurgentibus, qualia persæpe reperiūtur in statu Genuensis reipublicæ: vel pro ijs quorum cacumen in altum ita assurgit vt continuo omnia frigore inhorreant quales sunt alpes: vel pro ijs qui altissimorū collium exuperant altitudinem, optimeque ab omnibus in montium numerum referuntur. De faxis non loqui, nec de ijs quorum fastigium ordinariam montium excedit altitudinem patet, cum in ipsis fructū sapidum concoctum & odorū admittant, quod de his dici non potest cum vix nutriendo arbori suppetant alimentū, nec etiam propter frigus eximium aliqua visentur arbores. Sunt igitur de vltimis intelligendi intelligendumque quid de illis sentiant. Aiunt arbores quas producūt breues esse

esse & delicatas, tarde fructificare parūque succosas. Quod tanquā falsum Thuia à Theoph. allata, cap. 1. lib. 4. in fumulis montium iugis nascente arguitur; nobis etiam montium cacumina abietes, pinus ampla corporis specie, & dētissimo ramorum stipatu producant. Ultra quod si adsit calor, & nutrimentum fructui maturando sufficiens, maxime ad arboris auctiorem aderit. Campestribus serius fructus edere, nec rationi, nec experientiae consentit: Si quidem fructuū maturatio à calido poros adinstar fimi aperiente, exiguumque humidum facile edomante euenit: quorum nullū in monticulis ex ipso Porta desideratur: experientiae quia ut calidae regiones citius frigidioribus fructificant, sic quibus cum illis sine impedimēto aliquis erit symbolus citius fructus proment, quæ omnia montibus conueniunt, in quibus nascentia campestribus calidiora faciunt, adestque minor coequendi succi quantitas: maxime ut

D

volūt ieiuni soli accolis, quod de per-
multis fatendum, nec enim is sum qui
contradictionis studio hoc conscribē-
dum suscepi. Nilominus falsa quoque
est illa vniuersalitas: parietaria quæ
in ipsis dirutis nascitur, plus multis a-
lijs in pingui solo nascentibus fucci
habet, nec caule est strigoso rigenti:
nec de symbolaria, semper uiuo, pluri-
busque alijs dici potest. Quod propter
alimenti copiam aquaticis, id propter
paucitatem his denegant, aiuntque
paucissimas habere facultates, cum ta-
men cordiales agnoscant: cordiales
ex ipsis esse non possunt nisi quæ sunt
foli sacræ, atqui foli sacræ ut astrorum
pulcherrimo, lucidissimo, plantarum-
que patre efficacia sunt virtutis.

Eadem fere de nascentibus in are-
nis dictitāt, nisi quod earum infortu-
nium auget solum natale, ut naturale
tamen ipsis felicissimū, videnturque
optato acquiescentes solo horum au-
thorum deridere ineptias. Nam licet
pingue solum simpliciter gratius sit &

foelicius, non tamen arenosis ut arenosis. Quia cum ex mutato solo mutetur facies ut asserit Porta, ab arenoso ad pingue mutatio fieri nequit absque essentiae alteratione. Cur tot machinis apertas, & sine viribus ædes aggredior, ipsa pro me pugnat natura, hos Palma indica omnium arborum nobilissima erroris manifeste conuincit: arenoso gaudet solo marique vicino, nec tamen est alia usibus humanis aptior: tantæ magnitudinis ut ex ea fiant nauigia; tantæ fertilitatis ut omnia homini necessaria producat, ex ea enim vinum, acetum, oleum, fructus, quid amigdalæ & saccharo simile, lac, coto vestitu, frumenti genus nutritioni, aptaque rudentibus educitur materia: infinitaque alia amplissime ab authoribus tradita.

Nimis sicca solique exposita nos tenet, diuertamus ad umbrosa quæ præ nimia imbecillitate vix oneri proprio sufficiunt: cum tamen ex arboribus inde natis conficiantur nauigia: unde

D ij

Theoph. cap. 1. lib. 4. ait cōtra abies vmbrosus pulcherrima apricis baud similis sibi assurgit. Postea paulo post loquēs de abiete circa Cranā in loco à ventis silentibus nascente ait tantæ non esse ad adificia pulchritudinis, sed esse ad trabes antennas omni-que nauigio optimam. Nec potest esse humiditas tantæ imbecillitatis causa: Guaiacū licet humidissimum, pauca sunt ligna quæ eius duritiei gradum attingant. Omnibus bene perpensis, hi mihi non absimiles misero cuidam videtur, qui cum in naus clauum incidisset, ô inquit me fœlicē, hæc erat ante mundum conditū in fatis inuentio, nauim ego conficiā lustrabo Maria, Oceanum percurram, breuique apud me opis regiam constituā. Inuentis enim in vmbrosis aliquibus imbecillioribus, fatis vt librum conficiant, vt omnia ibi nascentia proclamant imbecillia: inuentis aliquibus frigidis humidis, omnia frigida humida afferant. An tale est arum nascens in vmbrosis, & quo frigidior locus eo ca-

lidius & ficcius, unde à Gal. Solum in
1. caliditatis & siccitatis gradu, in lo-
cis vero septentrionalibus optime 3.
constituitur: an tale scorodapsum,
vmbrosis gaudet, ex Gal. 8. simpl.
Medicam. est mediæ qualitatis inter
porrum & allium: Sampsucus inueni-
tur in vmbrosis deficcat & excalefacit
ordine 3. Negare absolute odorata
falsum vbi de locis humidis ostende-
mus, ex quibus patebit multorum so-
lutio quæ de vmbrosis proferūt. Nec
est quod nos retardent colles, antea-
dictis argumentis quasi ductoribus
absque aberrationis periculo poterit
vnusquisque huc illuc diuagari.

Priusquam autē aquis nos immerga-
mus, artis effectus & potentiam, lasci-
uientisque naturæ absque cultura di-
uitias cōsideremus. Ex ipsis ergo quæ
coluntur peramoena sunt elegantia,
spectantibus plausibilia, ac velut
fœminea mollitie lasciuientia tum li-
gno, tum folijs, floribus, & fructibus
duleibus & sapidis tardiusque matu-

D iij

rescētibus. Cōtra quæ artis carēt mā-
gonio quid rudis, & horridi præse-
ferunt, facies exilis & macilenta, folijs
duris coloris remissioris, plus fructus
præmonstrant, minns vero maturant,
ijque sunt præcoces, acerbi saporis,
ingustabiles, pulpæ inopes sed lignosi
nuclei locupletes, virosi quid redolē-
tes, radice alta folijs & stipite breuib⁹.
Quorum aliqua nec à ratione sunt
aliena, possuntque experientia, &
doctissimorum hominum autoritate
præmuniri. Sed an horridum illud &
rude in pratis alijsque locis agrestibus
primo verni tempore viridantibus
obseruarunt: lasciuientes herbae non
nisi copia Saphyris & turchesijs, flores
gemnis non nisi duratione cedunt;
quin potius multo major futura erat
eorum gloria nisi in ipso velut ortu
expirarent. Incultum illud culto nil
cedit: sed natura rerum diuersitate
gaudens multa adinuenit, & quibus
accedit cum sumptu apparatus ea
censemus præferēda. Syluestres plātæ

visum mirifice recreant, cum viriditas illa plantarum syluestrium paulo sit dilutior & propterea amœnior quam si ex atro viridis, ut ex ipso Porta sunt domestica. Quod ait de fructibus pri⁹ maturis, experientia falsum apparet, & autoritate Theophr. dicentis cap. 3. lib. 3. vbi de Syluestribus, *serius, suos fructus perficiunt, atque in totum florescunt germinantque fere semper serius, naturaque validiora sentiuntur, plus fructus præmonstrant minus vero maturât.* Hoc tamē posito absurda nituntur ratione, nimirum propter concoquendi succi paucitatē; ex quo sequeretur vrbaniſ esse meliores, quia paucitas illa succi recte posset à calido confici, & licet multum sit terrei grandisculo absumeretur nucleo; volunt tamen id non fieri propter ramorum fructuumque copiam quibus calor non sufficit: quod dubium non soluit, sequeretur enim nō à denegato māgonio, quia posito quod fortuito transiens aliquis ramos abscindat, vel quocunque modo fructum ex arbore

D iij

deturbet vnde.

*Nux ego iuncta via cum sim sine crimine vita,
A populo saxi praterente petor.*

Reliquum deberet meliorescere, quod falsum. Et certe vt verū fatear me sapius anxium fecit hæc fructum bonitas. Quare non iniucundum fore spero si non modo cur culti incultis: verum etiam cur aliqui in vna regione, iisdem in alia cultis sint meliores perquiram. Deteriores quibus negatum mangonium, id ex parte caloris non euenit, quia adest vt iam dixi calor intern⁹ succo sufficiens: raro enim visuntur rami Syluestrium arborum vt domesticarū præ fructuum multitudine disrumpi; Non etiam à copia alimēti, quia fructuū exiguitas cōtrarium indicat; Non etiam à paucitate propter rationes iam dictas: tū quod radix alte descēdat ex ipso Porta, qui antea tanquā inconcussā rationē attulit cur pingui loco nascētia succosa sint: idque mihi ligni confirmat pon-

dus, cum ponderosa magnam aquæ copiam habeant, contra leuia vt spongia suber & similia. Id igitur ex alimenti qualitate aquea & terrea, ligno potius quã fructu alendo idonea fieri cēleo. Pinguem enim aëreamque requirit fructus substantiam, quam licet in æquali quantitate plantæ agrestes, ac vrbana non habeāt, agrestium robur in fructu conficiendo, non in meliorando supplet vicem materiæ. Sic rusticorum validus calor alimenta excrementitia coctuque difficilia cōficit, ijsque aluntur, quamuis tamen substantiam æque laudabilem ac aulicorum viuendi ratio non generent. Neque etiam ad fructuū deprauationem parum facit ramorum exiguitas: propterea enim ita aëris iniurijs subiecti vt à frigido facillime patiantur, nec non à calido, vt pote quod meatuum dilatatione facile flores à crudo & incōcocto alimento educat, nec ideo sequitur velocior fructuum maturatio. Et hæc quoad primum

quæsitum. Ad 2. quod attinet, nimirum cur in vna regione culta, iisdem in alia regione cultis meliora sint: regionis proprietati acceptum referendum existimo. Nam meridionales ea habent quibus si septentrionales omnia quæ potest māgoniū adhibuerint, nunquam tamen naturalis soli bonitatis gradum consequētur. Idem quoque de Meridionalibus censendū: frigidarum enim regionum fructus vt plurimum dulcis est, neque lignū quidquam habet acredinis ad stabulantium bestiolarum ruinamque facientium expulsionem, cuius vicem supplet gelu ipsas enecans, nec non eodem diutius retinetur alimentum & per consequens melius coquitur, alias aëre tēperatiori euocatur. Denique magis concentratur vis arboris fructifera, balsamumque (vt aiunt chymici) terræ; ordinarij quoque aquilonij flatus qui ex Theophr. faciūt ad meliorandum fructum.

Terrarum iam satis confecimus,

pelago nos committamus : Nec nobis
terrori sint minātes illi fluctus vento-
rumque furor , temere nos periculo
non dabimus. Quod priusquam facia-
mus lacus, fluminaque inuisam⁹. Vult
ergo Porta quæ in lacubus nascuntur
ampliori esse forma, succulenta, pin-
guia, tenera, caulem exerentia rotū-
dum enodē flaccida medulla infarctū,
folio per amplo circinata rotunditatis
vel obtusiore ambitu, dilutioris viro-
ris sed siccescente saturioris atrioris-
que, insipida sunt & inolida, nec non
frigida humida. Quæ in paludibus fe-
re conueniunt nisi quod caule angu-
loso fruticent, cauo medullosa, frōde
angulata nervosa, flore albo e croceo
commisto, radice magna acerba &
odorata. Fluviales caule sunt leui
gracili, frōde leui pinguiscula, pluri-
bus incisuris lasciniata, flore albo sed
plerūque luteo, radice tenera exigua
odorata acri, sapore linguam exulce-
rante. Haftenus Porta. At non hoc in
pellibus arietum somniū factum, nec

à tripode decantatum: præclara quidē lacustres à pinguis foli accolis à colore dignoscendi ratio (vix enim apparet alia) cum his sit ex atro viridis , illis vero dilutior, & tamen à solis ardore attriorem fieri proclamet : sicque non erit infallibilis eius doctrina, sed veritas in radiorū solis moderamine cōsister. Se porta in scribendo non nisi proprio animi impetu ductū satis testatur , dum à medulla frigiditatem & humiditatem colligit ; toties enim Theophr. perlegit vt multa confirmant furta : tot lignorum genera nisi omnia ab alijs surrepserit emedullauit : eundem tamen Theophr. decantantem non audiuit, nec inculcantem naturam aduertit omnia fere ligna esse medullosa. In ipsius iuravit verba necesse est qui siccitatem (pro vt in explicatione descriptionis dictitat) tanquam odoris signū admisit ; quod si verum foret siccissima odoris flagrantia alijs præstarent : quod vt falsum negant naturalium scrutatores. De

his paulo infra fufius. Interdum quid
coaxent in lacubus, ijs quæ aliquam
habent veritatis adumbrationē omif-
fis examinemus. Folia circinata pro-
dunt latitudinis figuræ nempe simpli-
cioris, eo quod natura ob frigiditatem
alimentique copiam, ea ad illorū ra-
tionem quæ minus habent allaborare
non valeat; ficque vt aiunt recenter
nascentia non adhuc perfecta talis
sūt figuræ. Hedera tamē ex Theoph.
cap. 6. lib. I. quod etiam experientia
patet dum noua angulatiores folia ge-
rit, ætate prouecta contra: procul
dubio aristolochia rotunda taliſ erit à
frigiditate humiditate alimētique co-
pia: vt & ciclamen & azarum in mō-
tuosis nascentia. Figura rotunda vt
omnium perfectissima & optima,
æternitatis & sapientiæ cenſetur
hieroglyphicum. Plātago aquatica quæ
à nutritionis loco fic appellatur, an
circinata frigida & ſicca eſt. Impedit
quoque prædicta humiditas ne ſint
odorata, quod aqua ſeruare odorem

non valeat, & per consequens sapida:
cum ex illis maioreque Philosophorū
parte odor & sapor se consequantur:
quod falsum quotidie qui aquarum
destillationibus oblectantur ostendunt,
dum aquas odorem diutissime seruā-
tes extrahūt; Chymici præterea dum
suas tincturas id est odorem, saporem,
colorem, mixtique virtutem eliciunt,
quo puriores sunt aquæ & ab omni
aliena qualitate repurgatæ eo melio-
res, illaque ita amplectuntur vt non
nisi diuturna temporis mora, aut ca-
loris violentia derelinquant. Si igitur
aqua odorem & saporem retinere va-
leat, quid ni planta proprijs circum-
scripta terminis, cui nec deest sedi-
mentum ipsis asseruandis sufficiens.
At si humidiores plantæ siccioribus
minus sint odoratæ & sapidæ prout
fateor, alia inuestiganda causa, mihi-
que à Chymicis hac in re veracibus
standum qui odorem ab oleo, sapore
à sale fieri asserunt. Ad cuius confir-
mationem ne plurimorum qui hanc

materiam ex professo tractarunt conscribam rationes, vnicum simplicissimumque sufficere argumentum existimo. Quodcunque suo oleo spoliatum est odore caret, quod sale sapore, Ergo ab ipsis fieri tum odorem tum saporem pro certo tenendum est. Nec tamen sequitur aliqua humida maiorem olei quantitatem aromatibus habentia ipsis tamen non esse odoratio- ra: ea enim sunt valde deſa ob humi- ditatem tenacem & viscosam poros infarcientem, & propterea leuioribus olei atomis non patet exitus: contra in aromatibus exigua illa olei quantitas est in materia non obstructa super- fluisque humiditatibus prædita. Salis quoque adest copia soluitur enim ex Arist. in humido quod alimenti ne- cessitate suo sale impregnatum planta attrahit: sed quia adest tum attractæ tum ambientis humiditatis copia salis hebetatur effectus; quod si persæpe chymicis operationibus parum extra- hatur, vt ex ligno Guaiaco humidissi-

mo , quia fermentationibus facile transmutatur in spirituosam substantiam, prævalentibus enim volatilibus omnia fiunt volatilia , fixis fixa ut iam non semel est à multis comprobatum. Ex quibus patet falsam eorū opinionem qui non modo odorem & saporē se mutuo consequi , verum parū differre autumant, cum utrumque à siccitate fieri supponant ; Nec in me exequantur si eos appellem elementares valdeque simplices Philosophos, quos propria convincit ratio & experientia : nam odor in materia exhalabili consistit, sapor in fixa , inde odor à remoto percipitur , sapor debet gustus instrumento inherere. Experientia , quia multa sunt odorata insipida ut maxima florum pars , multa sapida inodora ut sal verum saporis ut iam dictum est principium. Quod cum Erasmo calcinationibus in mixtis generari credendum non est. Quam speculationem ut plerique hoc sæculo solent sibi vendicat Stephanus Rodericus

dericus Castrensis in suo tract. de fero
lactis ubi Obicium arguit quod nitrū
esse in fero opinetur, fateturque sibi
ostensum in fundo vasis destilatorij ab
eodem Obicio ad vnicas tres ab vnica
feri libra extractum. In quibus ex sua
ratiotinatione tria eius animum præ-
pedentia inuenio, quæ per duo capita
diffundit, quorum examen nos ali-
quātisper à proposito diuertet. Primo
miratur extracti feri quantitatem. 2.
quod subsidencia illa denuo liquori
destilato immixta saporem faciat in-
gratissimum qui antea non fuerat. 3.
ait fero inesse vim purgantē à nitrofi-
rate, si ergo separetur nitrosum (quod
tamen vt vult Castro sic à Gal. per
metaphoram à substantiæ similitudi-
ne appellatur) effugiet vis deterforia
& repurgans: resumens argumentum
Castro, atqui (ait Obicio) si exhibue-
ris tui destilati feri quantum veteres,
dispercam nisi aluum soluat; conclu-
dendum itaque adhuc inesse nitrosam
substantiam, & quod subsidet partim

F

esse caseosam, partim adustam materiam calore ignis generatam. Quibus ut satisfaciā, me iniuriosum fore Obicio non puto si illū ex allatis à Castro chymicum colligam, quorum quarto modo propriū est in immēsum extollere quæ factitant: nisi tamen sit e totius sectæ probatissimis, & dum dixit e libra dubio procul Constantinopolitanam voluit subintelligi, quæ 26. vncijs constat, & quamuis alias 25. addiderit vnicas, tamen cum ad 2. non deuenierit libram, vnā tātum denominat, ut qui sexagenarius cum 10. Mensibus ait se solummodo sexagesimum agere annum donec 61. exacte attigerit; Nisi tamen fuerit ut bene aduertit Castro caseosa substantia nitro immixta quæ ut plurimū stomachum eneruat, & propterea serū non male destilabat Obicius, ita ut fuerint 22. dragmæ caseosæ substantiæ, binæ vero salinæ. Ad 2. Castrensis argumentum à mixtione istius subsidentiæ cū fero fieri saporem ingratum qui prius

non erat, cōcludit itaque aliquid generatum. At opetatio quæ fit in separatione trium lactis substantiarū butirosæ, caseosæ, & feri nil addit nec generat ut ipse fatetur Castro: misceantur tamen postea ita ut caseus cum butyro & fero subigatur donec simul in quantum fieri potest mixta sint, an denuo resurget lactis substantiæ leuitas æqualitas, ipsiusque odor & sapor; Nequaquam, mixtio enim lactis summum est naturæ artificium, quæ quasi nostros ridens labores & conatus, etiā nobis intuentibus multa cōficit quib⁹ non est quod nisi cum summa temporis iactura nos interponamus: ruinam facimus, sed construere nescij: & ut ait Gal. corpora per tota miscere Dei vel naturæ opus est. Quod si isti qui se metallorum transmutatores iactitant paulo attentius perpenderent, temporis, & nummorum iacturæ procul dubio parcerent. Si enim proxima lactis elementa habuerint, nec valent lac cōficere: quī metalla quorū ele-

E ij

menta multo validiori nexu cōbinata sunt se facturos somniāt. Ad 3. fateor cum Castro nitrum non esse in totum separatum alioquin non esset repurgans. Verum enim vero nitrū partes habet summopere volatiles quæ cum destilata ascendunt materia, pars in fundo remanet fixior : atque si quod est destilatū sapius cohobaretur dubio procul quod est nitrosum in fundo ascenderet, iuxta Chymicū actio-
ma paulo superius allatum, prædomi-
nātibus volatilibus fixa fiunt volatilia,
& per contrarium. Ex quibus non ca-
lore ignis Sal in mixtis produci colli-
go : alioquin maxime generaretur ex
corporibus cum igne simbolisantibus,
atque e multis dissimbolis vi ignis in
majori extrahitur quantitate, genera-
ri ergo dici non potest. Sed ut propo-
sito sero insistamus, serū Castro agno-
scit cum vrina conuenire, at in locis
quæ frequenter vrina alluuntur nitrū
reperitur copiosissimum, dubiū ergo
nullum esse potest quin vrinæ & per

consequens sero insit nitrū. Ad cuius confirmationem validius adhuc mihi videtur tale argumentū, si calore ignis ex libra vna feri mutata sit vncia v. g. vna ipsius feri in sal, poterit & eadem actione si denuo destiletur alia vncia permuctari, & sic deinceps donec totū sit conuersum, quod nemo experientia doctus asseret. Et hæc allata à Castro eodem anno damnauit Ronconi⁹ principum Hetruriæ Medicus: sed cū in toto opusculo animi, aut æmulationis æstus appareat, quo vt plurimum à vero seiungimur hæc adferre libuit relictis Ronconij rationib⁹ quas lector videre poterit. Pergamus ad institutum, 2. qualitates plantarum in lacubus nascentium examinatae sunt; Super sunt 1. in quibus enarrādis non parum sudauit Porta, nec tamen potuit quin sibi contradictionis notam sit demeritus; Ait enim cap. 11. lib. 2. Phytognom. loquens de lacustribus, *sed rei veritas est quod corporei excessus contrarijs in locis & temporibus conseruantur, contra*

rijs vero leduntur, adycimus quod aqua vndique circumfusa suo humore imbuens & peruadens, atque intro necessitate alimenti attracta similem inuehit suæ temperaturæ constitutionem, & ex aquarum varietate earum qualitates variantur, cōcluditque lacustres esse frigidas humidas. Cap. autem 14. ait fluuiatiles plantas adeo calidas vt linguā exulcerent, ibique nasci vt earū temperetur caliditas: ad quid quæso ista contemperatio, an aliquis inest præternaturalis excessus, neminem dicturū credo si quidem tali herbæ maxime est naturalis. Sin minus num etiam idem dici potest de frigiditate Mādragoræ alijsque in 4. gradu frigidis, quæ vt antea conclusit Porta nascuntur in locis argentibus, nec à calidis contemperantur. Cur natura hac ratione nō reduxit ad symmetriam aromata, nec ea Septentrionalis regio producit. Denique cap. citato absolute dictum aquā vndique circumfusam similem inuehere suæ temperaturæ cōstitutionem, & ex aquarum varietate earū qualitates variari, si fluuiatilem aquam cali-

dam velit, quod tamen eodem cap. 14. non agnoscit iniuriosum me fateor veniamque præcaturum spondeo.

At vero post aquas dulces Salsas inuestigemus quæ cum paucissimas plantas enutrient, eas nempe quæ in terra prouenire non possunt, & pauca leuiaque de his dicāt innouatores nostri tantillū sistamus in ripa. Ait ergo Porta. cap. 24. lib. 2. herbas quæ in maris littore nascuntur salsas esse & folij pinguis, antea dictorum immemor sal desiccare, & propterea vitæ ineptū quod humiditatem & pinguedinē absumat. Idque aduertens Porta ait esse salsas non ratione nutritionis, sed ratione aëris & ventorum maris quæ vaporibus salsis impregnata sunt. Cōcludit itaque illam salsedinem esse superficialem, nec plantam posse interne sal vt pote vitæ contrarium cōtinere. Contra receptissimum est nos ijs in quæ resolvimur constare, multæ autem plantæ in magnam salis copiā resolvuntur, debent igitur eo consta-

E iiij

re; Neque dicendum esse superficialem, quia ex omnibus extrahitur, ex aliquibus à mari diffitis in magna copia. Libenter quoque ab ipsis ediscerem quare cucumer agrestis alijs plus salis continebit. Quod si superficialis illa falsedo cum sal solvatur in humido ablutione tolleretur, quod nullus est qui asseueret. Non tamen quod ego velim ad nutritionem concurrere, absurdum enim illud foret, sed in mixti compositione & conseruatione, & propterea humidam & pinguem substantiam non cōsumit, quia admixti compositionem concurrentia vicissim se non destruunt: ex quo intelligere est aliam esse rationem corporum quæ immediate fiunt ab elementis, aliam eorum quæ mediantibus⁹ principijs illis chymicis: illa fit elementorum dissidio, hæc cōcordia; & de his fuse satis superius.

Antequam huic capiti finem imponamus reuiscendæ quas vidimus vitæ ancipitis id est quæ in terris & aquis nascuntur, sed cum omnia satis iam

refutata sint; pro præfenti solummodo consideratione dignū censeo, quī fieri possit ut illi volunt has habere qualitates contrarias, & propterea contrarijs mederi affectibus. Nam ex Philosophis antequā ad mixti cōpositionem concurrant elementa simul debent esse retusa ita ut determinata prædominetur qualitas alijs iam subactis nō agentibus, sed solū contemperantibus, quandiu viget diffidium tandiu non fit compositum. Id tamen Gal. Autoritate confirmant,asserūtque eius fuisse sententiæ. Fateor Gal. aliquando partes v. g. in opio admixisse calidas & frigidas, nusquam tamen voluit frigidis inseruire affectibus, quia illa caliditas ita à frigido exsuperatur ut vix vllum in iuuādo promat effectum. Præterquā quod si plantæ e terra desumunt vires ut illi volunt, amphibix dum erunt campiū incolæ erunt calidæ siccæ, dum lacuū frigidæ humidæ. Sed ea est apud eodem loci natiui commendatio ut sola potētia diuersis in locis vīpēdi multū

74 *Artis signata fallacia.*

ad virtutes faciat. Licet prolixior in his enarrandis Porta mihi tamen videretur diminut⁹ inserēdamque cuiusdam Histrionis rationem: si quidem hāc methodum casu & aliis propositis modis vult adinuentam. Cum inquam per hortum alta speculatione demersus ambulare, animoque perpendere cur ut plurimum altissimæ fortissimæque arbores fructum pusillū ferant, exigui autem stipites per terrā reptantes tantæ magnitudinis promant ut citrullum, naturam cōfusions & insipientiæ incusabam: Sed cum in aëre lasciuientes intuerer auculas sese varijs volatilibus interfecātes iuglans in nasum decidit, statim ô inquam perijssem si citrullus, prouidā ergo naturam acclamaui eique boum mille Heccatombam institui. Sed iam satis de virtutibus à natali solo. Cum Plinio receprui canamus dicente lib. 17. cap. 4. argumenta quoque indicantium sæpe fallunt, non vtrique solum latū est in quo procerae arbores nitent præterquam illis arboribus,

quid enim abiete procerius, at quæ
vixisse alia possit in loco eodem: nec
luxuriosa pabula pinguis soli semper
indiciū habent, nam quid laudatius
Germaniæ pabulis & tamen statim
subest arena tenuissimo cespitem co-
rio: nec semper aquosa est terra cui
proceritas herbarum, non hercle ma-
gis quam pinguis adhærens digitis
quod in argillis arguitur.

*De plantarum mutua tum inter se,
tum cum partibus humanis simi-
litudine.*

CAPVT IV.

CVM ætates in quatuor tempora
diuinus ille Plato distinxisset in
pueritiam nempe, iuuentutem, virili-
tatē, & senectutē; voluit prima vitæ
tempora in studijs, peregrinationibus,
rerum experiētijs & similibus esse
transigenda. Rationi vero quam ma-

xime decorum vt vltimum in mēbro-
rum, non vero animi quiete degat;
verum præterita in quantum exacte
poterit teneat & meditetur. Sic nos
montiū, rurū, vrbium, sylvarum, Flu-
minū, Maris, vniuersi denique orbis
peragratione defessi, iam quasi quies-
centes quæcunque consideratione di-
gna notauimus, maiori cum diligētia
examinabimus vt nil non redundet in
nostræ cognitionis perfectionem &
vsum. Innouatores nostri obtrudunt
tum mutuas plantarum inter se, tum
cum partibus humanis similitudines.
Volunt mutuam plantarum similitu-
dinem aut esse penes partes, aut odo-
rem, aut colorem, aut crescendi flo-
rescendi fructificandique modum; &
quocunque simbolisent modo easdem
fortiri vires. Atque ex his sequeretur
omnia pene esse eiusdem virtutis cum
horum aliquis semper intercedat sim-
bolus. Verū enim vero ne quidem in
pluribus simillima ijsdem sunt faculta-
tibus dotata: ne in eorum quæ adfe-

runt examinatione , aut in argumen-
tis frustra recensendis tempus tera-
mus, ad vniuersalitatis euersionē infi-
nita contrarium edocentia exempla
sufficient. Nobis sese dat primo in cō-
spectum cicuta quæ cerifolio ijs quæ
adferunt multo similior , similes tamē
non habet virtutes ; similis quoque
pastinacæ syluestri ; vnde ait Mathio.
ex eius esu rusticum e viuis discessisse
credens comedere pastinacam sylue-
strem : viscus castaneis innascēs quer-
cino similis quod de facultatibus dici
non potest : Chrysantemon buphtal-
mo adeo simile vt confundūtur, virtu-
te satis differunt : Scylla venenosa nō
nisi sapore ab officinaria differt. Illud
etiam falsum apparet e rusticorū Sal-
uia quæ communi similis forma, colo-
re, & odore , eiusdem tamen virtutis
non sunt cum illa strenue aluū laxet,
hæc non item. Risinus americanus
quem appellant Itali Faba d'India ,
Arabes deuda, Phaseolis non absimilis
vna tamen exhibita sæpissime super-

purgationem facit, quod vidi non semel in quibusdā mihi intimis his sine consilio, maximo eorū damno, symptomatūque violentia vtentibus. Inter Auellanas communes & purgatrices similitudo, experti Hispani quæ virtutis dissimilitudo, violentissime enim superne & inferne bilem & pituitam educūt. Denique quis ita solitudinis, reclusique aëris amator, qui non viderit primo verni tempore vbi prægnās natura foetum exprimit, hortos frigore antea rigentes floribus figura, colore variegatis stratos. Ex ipsis colorum diuersitas virtutis ostendit diuersitatem, florescendi tempus & modus similitudinem. E. plantarum itaque in cibis vsu, asserūt humores colori plantæ congeneres generari, ex earumdem in medicamentum vsu purgari: Sic quæ Flaua sunt generare & purgare bilem, & esse calida sicca; alba frigida humida pituitam; nigra frigida sicca melancholiam, rubra sanguinem, Lactuosa lac, & semen. Desināt

iam omnes Tuliparum cōmendationem mirari, his agrorum cultus instituat, illæ solæ nō modo ad nutritionem, sed & omnium morborū extirpationem (ut ostendit colorū diuersitas) sufficiunt: imo in vnica non solū variij, sed quasi naturæ insignia proferat super colores metalla, nimirum aurei argenteique scintillantes visuntur radij.

Superbe asserere Porta non dubitat Galenum non satis rem enucleasse cū dicit colorē superficialem, & propterea ex eo nil posse colligi: nam inquit Porta extern⁹ ille color non est intelligendus sed internus: Ego vero peto quid per colorem internū intelligat, cum color ex Philosopho sit accidens materiæ inhærens & propterea ipsi externus: ad quod videtur respondere vbi ait nō visu, sed succi expressione cognosci: quod dici non potest nisi etiam admittatur alium esse in succo colorem, alium in planta: idque non cohæret cum cap. 23. lib. 3. vbi ait

Porta flores adeo tenui cuticula cōte-
gi vt minima varietas deprehēdatur,
ergo & maxime si succo insit cum flo-
rū totā permeet substantiam: falsum.
que est quod ait lilij succum esse fla-
num, si tollatur exiguum illud quod
in medio croceum est: Fateor quidē
non educi ex ipso colorem lacteum
qualis est flos, sed quid ipsi non diffi-
mile, nimirum aqueum, quin imo
omnium florum succus si purificatus
aqueus est, si teter cœruleus aliusque
similis educatur, id ab aliarum substā-
tiarum mixtione euenit, quæ vel de-
stillatione separata, vel arte in fundū
præcipitata remanet in succo color
aqueus, quod ostendit non ab ipso
succo principio sed ab alio se se parti-
bus plātarum in naturali constitutio-
ne combinatis communicante, segre-
gatis denegante; color ille aqueus
qui remanet non à mixti à quo deces-
sit principio, sed aqueæ substantiæ cō-
muni. Ex quo patet meli⁹ satis e plāta
quā e succi colore aliquid posse colli-
gi.

gi. Ne lectori prolixitate aut crebris earundem rerum repetitionibus sumus tædio, refutanda quæ de coloribus adferunt, videnda aliqua eorum exempla, alia in quibus hoc non fit adferenda, quod vnicum ad vniuersalis propositionis euerfionē sufficit.

Recentiores isti colores plantarum vel habent vt signa virtutem indicantia, vel vt causas principaliter agētes: nō vt signa, ait enim Porta à medicamentis humores per coloris similitudinem purgari: quod indicat colores vt principale agens admittere. Idque primo contra Philosophos, qui colorē decantant accidens, quo in subjecti corporis cognitionem deuenimus: vnde meo iudicio bene Scaliger ingeniorum præcedentis sæculi prodigiū, lumen vocauit coloris colorem cum eo mediante cognoscantur colores. 2. omnia quæ essent eiusdem coloris, eiusdem essent virtutis, quæ diuersi, diuersæ: vbi autem lib. 2. loquitur Porta de regionibus temperatis, dicit

F

in ipsis flores versicolores nasci, cum tamen omnes temperatos constituat. 3. Si ratione similitudinis coloris instituta fieret purgatio, omnia flaua in medicamentum assumpta deberent educere flauam bilem, & sic de alijs, quod falsum postea ostendetur, potestque vniuscuiusque experiētia deprehendi: quin cōtra multa talia sunt adstringentia, multa repellētia, multa quoque emplastica. 4. Cum nil sit non coloratum, omnia deberent esse purgantia, maxime cum nullus sit floru, herbarumque color quem nō humor simplex vel alteratus varieque commixtus possit representare. 5. Si colorū mutatione mutaretur mixti virtus fierent Chymici vororum compotes, facerent ex omnibus omnia: tanta enim videtur apud ipsos colorum diuersitas in vno & eodem subiecto vt multa habeant omnium admiratione digna, cum difficile admodum sit veram tantæ varietatis reddere rationē, vt quod ope bullientis aquæ ex sulfu-

re educunt sanguinis consistentiam, & colorem, affuso aceto stillatio statim & quasi in momēto lactea fit substantia, & sic de multis alijs. 6. Mutatis purgantium coloribus instituta nō fieret purgatio: non potest dici colorem remanere internum ut iam est demonstratum, praterquam quod cū sit accidens eius sit alterius interuentu per priuationem fuga. Nilominus tamen flaua faciunt calida sicca, bilis tum generationi tum purgationi idonea, idque spinachiae exemplo confirmat Porta à qua succus ad flauū vergens educitur, & ideo eius esu generari bilem; quod erit vel ratione corruptionis factae in stomacho, vel ratione qualitatis, non ratione corruptionis si quidem omnes agnoscunt nutritioni aptissimam, praeterea omnes herbae & fructus cum sint concocti facillima, & ex lōgiori mora corrumpantur in stomacho sequeretur ex omnibus generari bilem ex vltiore nimirum concoctione. Idem de blito,

F ij

& a triplice dicito, quæ ex eodē Porta frigida sunt & humida nō calida sicca, ex eorum tamen esu ob succum fauescentem bilis prouentū fieri existimat, paulo post succum facit herba-ceū & ideo purgare prassinam; idem de Mandragora censendum quæ bilē prout volunt expurgat, generare non vidi qui asserat, licet ex vniuersali eorum positione in dubium nullo modo reuocent, neque etiam est calida & sicca. Mel non sui sed ætatis ratione bilem procreat, ait enim Gal. facile in iuuenibus mutari in bilem, in senibus in sanguinem. Multa alia his non absimilia continet eius per exempla cōfirmatio. Fateor aliqua doctissimorum hominum authoritate ipsaque experientia comprobata adferre, sed illa sunt particularia quæ scientiam & vniuersalitatem hanc non cōcludunt. Obicicet aliquis nullā esse sine exceptione regulam: fateor, sed aliud est regula seu ordo ex hominum instituto, aliud scientia: id tamen ipsis cōdo-

nemus idem sint, erāt declarandi diorismi, vel apponendus aliquis distinctionis modus si ipsis aliquod sit vtilitatis publicæ studium: immensum ad id opus horum scriptorum denotasset vanitatem, cui muneri satis est citatorū exemplorū falsitas. Erroris præterea manifeste conuincit Nympha citrina quæ vt alba frigida humida; hypocistis frigida cum summa adstrictione; Sonchus flauum gerit florem nec tamē calidus: idem de cucumere, calendula censeas. Multiplices sunt bilis differentia alia citrina, alia vitellina quæ colorem flammeum æmulator: quæ cū hac coloris habent similitudinem debēt esse calida sicca, atqui lib. 5. sibi met contrarius ait quæ colore sunt flammeo ad inflammationes valere, cum autem morbi curentur contrarijs, & inflammationes affectiones sint calidæ, sequitur ex ipsius Portæ doctrina debere esse frigida, & hæc quæ dicenda proposuimus adimplent.

Antequam tamen hinc digrediamur prætereundum esse non censeo quod de curatione icteri per coloris similitudinem adferunt, facilis illa est, sed nescio an cita & ruta, multos vidi icteros, nullos vero sola flauorum inspectione curatos, nec mea, nec mihi intimorum obseruatione, nec probatorum virorum autoritate constat; age dum tamen demus Portæ eique similibus hac methodo omnes icteritia curari: id coloris effectus agnosci neutiquā potest, cum perdicis cerebrum croceum non sit quod commestum ex eodem ob pennarum colorē icterum sanat: nec cerebrū nigri cati nigrum ex ipso melancholicos inducens affectus: Multa alia animalia cū pilis aut plumis flaua his spoliata corū caro quamuis non rufa ad idem ex eodem valet. Illud est cōtra Philosophos, quod e solo coloris crocei aspectu, color per se talem edat effectum, cum actio non detur in distans, sed agens debet tangere id in quod agit

vel corporaliter, vel spiritualiter, vel per qualitatem ab agente trāsmiſſam; per duos priores modos tactus nō fit : i. per corporeū tactum ſi quidem ſic applicato remedio impediretur intuitus, impedito nimirum lumine ad intuitum neceſſario : non per tactum ſpiritualem nil enim hic virtutis ſpiritalis ineſt : non etiam per qualitātē cum color ſit qualitas paſſiua : ea propter qui rem altius ſpeculātur imaginationis agnoſcūt effectum ; quomodo autem id fiat non explicant, ſed ad aſilum qualitatis occultæ refugiunt. A nobis huius opinionis fautores talē de re quam nunquā potui experientia cognoscere (propter dicēda) accipiant rationem. Vt igitur icterus tali curetur remedio profunda requiritur imaginatio, tunc vi imaginationis bilis ad exteriora propellitur (quod in dubium non reuocant qui imaginationis vires paulo attentius ſunt perpenſi) rapta bilis in copia non ſenſim, ſed cum impetu, cutis expultricem

F iiii

suo aduentu proritat, & ad vacuationem stimulat; vnde patet deceptum Mazullū in suis exercitationibus, vbi qualitatem occultam damnans talem effectum tantum in oculis icteri auis admittit, à quo requirit vt patientem respiciat, & vicissim cū forti imaginatione patiens, tuncque ait à se expellere ægrotantem ad se attrahere auē, quomodo id fiat nō explicat, quia per spiritus visorios nil est dicere; visionē enim fieri per spirituum extramissionem apud Philosophos summopere dūbitatur, deinde qūi id fiat cōceptu difficillimum.

Eandem plane pituitæ ac bilis volūt esse rationem & alba pituitæ correspondantia frigida humida congeneris humoris generationi & purgationi idonea: Sinapi album à nigro qualitate non differt calidumque est & siccum: Lithospermon adeo albi-cat vt videatur gemma calidæ & siccæ temperaturæ: est etiam flore albo lepidium calidum in 4.: veratrū

album non frigidum, idem de cæpa & allio dicito. Propter flores albos laurus purgat pituitam à capite, cur etiã eadem de causa non generabit, cum à floris colore talis edatur effectus, cur à foliorum viridi colore bilem nõ expurgat. Denique infinitis breuitatis causa floribus bulbis radicibus calidis siccis intactis, quotidiana nos edocet experientia vltiori & adusta coctione albicare corpora eaque caustica: quod in vitriolo calcinato ad albedinem, in tartaro calcinato, in calce videre est, cuius rationem reddere, vt etiam cur eadem combustione nigrificent, aut rubeant [post refrigerationem intelligito) vt speculanti patebit difficillimum, futes aliquas fucatasque rationes adferre facile, nõ vero quæ seduli naturæ indagatoris studio satisfaciant.

Nigra luctuosa & infesta faciunt frigida sicca, humorem melancholicum adaugentia & purgantia, siue fuerint carnes, plantæ, arbores, radices, li-

gnum, folia, fructus, & semina: in quibus ipsis sufficit si modicum desiderati coloris in eorum aliquo reperiatur, quod non erit difficile cum ea ut plurimum colore differant: Sed in illud etiam incident absurdi omnes plantas quoscunque humores generare & purgare, imo flores fabæ quas infœlices volunt ut omnia nigra per exiguum illud nigredinis quod habent melancholiam generabunt & purgabunt, per albedinem pituitam, per viriditatem foliorum bilem, per aliquam rubedinem tum apparentem, tum internam de qua Renatus Moreau disserit cap. 19. de fabis arrepta occasione ex illo Luciani elixam fabam si deponas certis noctibus sanguinem feceris. Ad rem veniamus, an infesta merula vel pravi nuttimenti, cappones nigri laudatissimæ sunt substantiæ, vacca nigræ à plerisque, alijs bonitate præferuntur: demus adhuc carnes nigras atram bilem progignere, illud non erit per nigredinem quæ tantum in ratione si-

gni concurrat, quippæ quæ eas sanguine melancholico nutritas ostendat, quod de vegetabilibus aut succis dicendum non est, cum in ipsis e principio quodam interno educatur color qui secundum illius mutationem mutatur; infestam forsam faciemus violam & cassiam frigidam & siccam humorem melancholicum ex ipsis generatam: quæ tamen opinio est à ratione remotissima, cum ficus multæ sint nigræ cæque optimæ: Melissophilon licet folio nigro, item tamarindi cæseantur cordiales: Papaver frigidum humidum, eiusdemque temperaturæ sit rubrum: veratrum nigrum, & sinapi nigrum calidæ & siccæ sint temperaturæ.

Pattes meas agit ipse Porta cum rubra progignere sanguinem asserit: allatis enim duobus exemplis, alia fatetur non suppetere, quamvis innumera rubra enumeret: quorum vnum est pastinacha rubra, quæ tamen Oribasio, & ipso Dodoneo testibus exiguum præbet alimentum. O Miseros

sanguinisque inopes Baucanos, quibus non modo lege carniū vsus interdictus est: verum etiam naturaliter quæcunque rubra vt crudelitatis & ferocitatis indicia in cibis quam maxime auersantur: imo etiam noxium occidere animal vt pediculus, pulicem, muscam ipsis tale est piaculum, vt noctu flammam vereantur accendere ne papiliones & similia animalcula cōburant. Aliqui quoque Banean hac superstitione teneri opinantur. Nec laudabili⁹ quod sequitur eadem purgare sanguinē cū nulla sint hæmagoga, si vero talia faciat propter impuritātū sanguinis eductionem erūt etiā alia omnia purgantia hæmagoga. Nec est quod exēplis id confutemus, proprium adhuc obit Porta munus dum alibi rubra esse adstringentia multis probat argumentis & exemplis. Nec ea est apud me eiusdem authoritas vt credam lactuosa lac, semen, & serum generare. 1. quod horum diuersa nimium sint generationis principia. 2.

Lac & semen ex ipso Porta totaque Medicorum familia sunt excrementa sanguinis quantitativa, debet igitur prius generari sanguis quam hæc duo, generantia sanguinem debent esse rubra quæ calida sunt, lactuosa cum sint alba, frigida censentur, ergo sanguinem & per consequens lac & semē generare non poterūt; hæc est mirabilis huius doctrinæ cohærentia. Nos forsan convincet experientia, eadem enim omnibus notum asserit fabas omnia legumina & tithymalos semen generare, nondum rei Medicæ adeo inexpertem vidi qui differentiam nō faciat inter seminis generationem & proritationem ad venerem, scio hoc à leguminibus flatibus, à tithymatis caliditate effici, sed mortalium nemo est qui dixerit aut tithymalū aut esulam semen generare, cum spirituosa illa vitalia & benigna generationis principia ab eo quod ita est natura alienum enasci non valeant. Quin cōtra fabarū putamina ex Theophr.

radicibus arborum apposita fructus necant, & gallinæ domesticæ si crebro ea comedāt fiunt steriles. Ex quo recte occasionem sumit Renatus Moreau citato capite inquirendi an similiter sterilitatem inducat homini, cōcluditque ab eius esu vtrumque sexū fieri sterilem, solummodō virum flatibus ad venerem proritare, non vero muliebrem sexum cum huic libidinis desiderium ab extensione non sit quæ flatu perficitur, sed ab attritu & frictione, quorū multas & validas adfert rationes quas lector videat. Nec magis veritati consentaneum iisdem lactuosus humorum serositates generari, ij enim soli qui ea cōmederent serum haberent quod experientia apparet falsissimū, cum ne quidem vllus ad serositatum correspondantiam ea comedat. Quæ arborū illachrymationibus (vt nostri volunt innouatores) educūtur, e corpore tum sudores, tum lachrymas eliciunt. At quot sunt gummata contrarium præstātia,

quot ligna ad id valentia, quid ad sudores Guaiaco & Salsaparilla validius. Lachrymas etiā elicit cæpa & quæcūque corpuscula oculum ingredientia, opium plantæ est illachrymatio nec tamen sudores promouet. Nervos in in plantis à siccitate fieri agnoscunt mederique Nervosis affectibus cum tamen sint morbi in nervis à siccitate, tunc igitur ipsis mederi non possunt cum morborum cura recta methodo fiat per contrarium. Lepidum philosophandi modū in carnis generatione nequeo prætermittere; vna accedamus oraculum, sed folijs cur carmina mandat, cur nō aere insculpta, ne ea ætatum vicissitudine temporūque mutatione oblitterentur. Antea de humorum generatione dictum, nimirum bilem à croceis, melancholiā ab atris, pituitam ab albis, lac semen & serum à lactuosis plantis produci, restat ad solidiora progredi carnes nimirū à carnosiss generatæ, quæ tātæ sunt subtilitatis & acuminis tanti, ut

primis templi ministris ad talis oraculi explicationem sit opus; nisi tamen dicamus recipi in ventriculo plantas, calore fœculentam quandam materiam separari quæ per intestina dilabitur, totum vero quod remanet carnem esse quæ per vias vasaque incognita toto corpori cōmunicatur; hæc noua & restaurata medicina est, nobis Apollinem æsculapium medicinæ parentes protulit antiquitas, hos proferet posteritas.

Recreabit nos aliquantisper humani corporis compositio & eius cum plantis similitudo. Vt igitur à capite faciamus exordium quæ capitata aiunt capiti conferre: quo stante ea forma vel à naturali elementorum mixtione, vel à secretiori naturæ decreto, quæ hac signatura nos in talis virtutis cognitionem voluit descendere. Non ab elementorum mixtione cum capitis humani temperamento symbolifante, quia non affectibus sed conseruationi in propria cōstitutione cōueniret.

niret, non etiā à dissimili tum quia à contrarijs idem non prodit effectus, tum quod vnico mederetur affectui; denique forma illa capitis à temperamento non fit, sed à determinata virtute seminis formatrice quæ ultra suā speciem non extenditur: non etiam à secretiori naturę decreto, quia omnia capitata & ea sola fuissent capiti conuenientissima, & quo magis quid caput representasset, eo majorē habuisset conuenientiam vel disconuenientiam; quod falsum brasica capitata apparet, quæ non solum capitis figurā, sed & varios cerebri giros representat, quæ tamen nec valde conuenit nec valde nocet. An capitata Betonica, an Salvia, an Rosmarinus, capitis affectibus conuenientissima. Iuuant eodem modo ac papauer nymphaeæ salices nec tamē sunt capitata: Fateor quidem aliqua cum partibus aliquam habere occultam similitudinem sed hoc modo non signatam, vt postea ostendemus: nec vllus adhuc est qui

G

hac ratione vsum se in dignoscendis plantarū virtutibus asserat : non ipsis desunt imaginaria exempla, siquidem non magis caput quam ventrem matricē cor hepar & similia representāt.

Neque etiam oculis similes plantæ (cū ijs loquamur) omnes & solæ oculis medentur, aut vt volunt secundum colorem, aut secundum formam, non secundū colorem, quod coloris varietas fiat in locis valde temperatis ex Porta, in quibus quæ nascuntur sunt temperata & propterea ad morborū curationem quæ contraria expostulat censentur inepta: non secundum formam quod nec fœniculū nec euphrasia nec chelidonia formæ habeant similitudinem, quæ tamen sunt conuenientissima : nisi eam ob umbellonem velint inesse sic omnes umbelliferæ plantæ recensitæ à Dallechamp conuenirent, quod an verum sit lectoris submitto iudicio: Quæ est radicis centumnodiæ cum oculis similitudo, appensa tamen visum multorum au-

thoritate conseruat.

Idem de dentatis alatis, digitatis, articulatisque facito iudicium. Porta & Quercetani iurata amicitia viros de dentatis sermonem habentes seque mutuo conterentes in adferendis rationibus contemblemur: ait Porta multisque probat tū argumentum experimentis venenis esse alexipharmaca: contrariū censet Quercet. Nimirum quasdam fructices & arbores aculeis quasi dentibus, cornibus, vncis naturam particulari suo decreto armasse vt easdem generi humano denotaret noxias. Mox audita forsan de sublimi voce, Quercetane hominum ingratissime magistrum à quo omnia conscribis quid persequeris, relicta est in dubio sententia, ait enim id naturam effecisse vel vt earū vsum generi humano denegaret, vel conseruationis studio, ne primum dixeris nouercam enim facere naturam scelus: neque secundū asseueres magna alioqui aliorum vegetabiliū exor-

G ij

dietur quæstio quod ipsis tale denegetur subsidiū. Digitatas morbis manus aptas faciunt, Palma christi quæ à forma & virtute nomen accepit, multo cordi cōuenientior, ita vt affirmet Bairus se in pestilenti affectu majus remedium nō inuenisse. Si articulata & nodosa facerent vt volunt ad podagrā cum fere omnia ex Theopr. sint nodosa huic morbo inseruirent pene omnia taceretque illud toties decantatum.

Soluere nodosam nescit medicina podagram.

A morborū curatione sanitatisque cōseruatione ad generationem transeunt, aiuntque omnia bulbacea facere ad coitum quorū aliqua maris alia fæminæ generationi inseruiūt; inepta huic sæculo merces, nec est vt opinor qui recipiat. Alia enim plātarum pars radice innititur, alia bulbis, quostante infinita ad hoc facerent cum etiā multa radicibus innixa ad idem valere constet. Sequuntur non minus falsa nimirum eorum aliqua ad maris

alia ad foeminae generationē idonea. Mihi quoque conceptu difficilius quā diuersae eiusdem plantae partes virtute secundum magis & minus differentes ut volunt ad utrumque effectum nempe ad maris & muliebris sexus generationem valeant; in potu exhibetur cynosorchidis bulbosa radix mollior an permutabit naturae intentum facietque ex masculo foeminam: quod dici non potest si quidem conformatricis vim tum caliditate tum occulta qualitate adauget, licet vna alteri valentior, non tamen sequitur debiliorem debilitare generandi maris facultatem.

Hominis interiora penetremus nobis est ab antiquis traditū quod quotidiana confirmatur experientia cordiale esse pomum citrium, ea propter cordi faciunt simile, si fuisset seminis generandi virtus testium gestasset signaturā: num fructus anacardi multo similior qui tamen à prudentioribus censetur veneficus: num etiam nucis

G iij

vomicæ species recentita ab Abrahamo
 mo vt refert Dalechamp : similitudi-
 nem magnam non video inter cor &
 nucleum pini efficiẽtem vt fit cordia-
 lis: quæ etiam erit boraginis , buglof-
 fæ , acetofæ , rotæ violarum , meliffæ,
 florum anthos , quæ omnia cardiaca
 funt. Ad pulmonem facit adianthum,
 hiffopus, glyciriza nec tamen pulmo-
 nis referunt figuram : quot præterea
 funt adinftar pulmonariæ maculatæ
 pulmonem non iuuantia , talia infini-
 ta adfert Porta cap. 16. lib. 5. Ad mor-
 bos iecoris faciunt endiuia, chicoreũ,
 hepatica, radices aperientes , eupato-
 rium nec tamen vllus cum iecore in
 ipsis agnouit fimilitudinẽ. Nec lupuli,
 epithymus, scolopendrium , cappares
 splenem representant tamen ad eius
 valent affectus, ei fimilior fatis lunaria
 quẽ tamen vi fua non respicit. Caffiã
 alij intestinis, alij afperæ arteriæ faci-
 unt aptam vt omnia fistulofa dum ta-
 men molli medulla non funt vacua,
 quod fi effet veriffimile omnia quæ

nascuntur in lacubus summopere pro-
desse, cum caulem exerant rotun-
dum glabrum enodem flaccida me-
dulla infarctum, quod tamen propter
frigiditatem & summam humiditatio-
nem (qualia in lacubus nascentia fa-
cit Porta) dici non potest. Nam morbi
qui fiunt in aspera arteria vel sunt ab
intemperie, vel à soluta unitate, vel à
vitiata cōformatione, si à soluta unita-
te non conuenient propter nimiam hu-
miditatem, neque etiam morbis ab
intemperie nisi in calida sicca, quod
nec dici potest: nam cum indicatio
non solum ab affectu, sed etiā à parte
desumatur, cum plantæ in lacubus
nascentes sint ex ipso Porta effoetarū
virium eo non poterunt pertingere,
ex ipsis enim confectum medicamen-
tum ore detineatur, adeo est exiguum
quod ad illam partem effluit ut vix
possit alienam inducere qualitatem:
vel deglutiatur antequam eo deue-
niat permeandus est stomachus, inte-
stina tenuia, iecur, cor, pulmo à quib⁹

quæ sunt effœtarum virium ita alterantur vt prioris virtutis vix quidquã remaneat, idem si à vitiata conformatione facito iudicium.

Num est ridicula e seminũ vel fructuum inuolucris cum vtero conuenientia qua data fere huic parti cõuenirent omnia; nec etiam maiorem video cum vesica cõuenientiam earum quas vesicarias appellant quam cum corde aut vtero.

Ex quibus has signaturas non à natura, sed imaginarias à quibusdam nouatorib⁹ hypocõdriacis qui puerorum instar in nubibus aquilas volãtes, pugnantes Leones aliaque similia sibi imaginantur; id sit inditio quod ante virtutis cognitionem possibile non sit hac methodo adinuenire: vel nouitijs venatoribus noctu prædã expectantibus mihi non videntur dissimiles, quot mouentur folia tot apros tot ceruos existimant, sic hic in panis frustulo hominis anatomiam, alter in aurantio per longum scisso figuram

arboris aurantij non vero citrij aut granati inuenit. Multa ut doctissimorum hominum autoritate ipsaque experientia comprobatur aliquas hominis aut alterius animati partes representant: in quo meo quidem iudicio natura plurimis melancholia hypochondriaca laborantibus non est absimilis, qui imaginationum varietate & copia tam multa extra rem inaudita fictaque proferunt ut fieri non possit quin intermiscant aliqua vocabula latina græca hebraica, unde plebs humiliorisque ingenij homines his linguis loqui dicunt cum omnia in immensum augere iamdiu mos inualuerit: sic natura in diuersitate rerum quas nobis producit quasi ludens fieri vix potest quin figuram alterius animati vel inanimati quadantenus exprimat: quod cum nobis curiosorum studium tradiderit, unusquisque postea quasi naturæ vim inferens secundum imaginationis captum novos characteres inducere nititur. Si verum illud quod

ijdem de mandragora fabulantur aliā
 nempe Marem cuius radix Marem
 distinctissimis proportionatisque par-
 tibus, aliam foeminam cuius radix di-
 stinctissime foeminam representat,
 quales Partenopes apud Imparatū vi-
 di, erit procul dubio toties decanta-
 tus Philosophorum lapis ad omnia
 omnium partium morborum genera
 conueniens. Demus tandem omnia
 signata nil ominis damnosa est & pe-
 riculi plena ista cognitio, omnibus
 enim vnus partis non medebuntur
 affectibus cum esse possint contrarij,
 sic hac cognitione non doctior igna-
 rus ad quemcunque mortū propina-
 bit, licet aliquando expostulet cōtra-
 rium, sic curationis loco adaugeretur
 affectus, sæpiusque prostrata natura
 occumberet: perniciosamne adeo ge-
 neri humano sectabimur opinionē sat
 ipsum alia minantur pericula.

*Omnib⁹ idem animus scelerata excedere terra,
 Linqere pollutū hospitū dare classibus austos.*

*An e cognitione plantarum certa
quædam animalia, vel eorum par-
tes emulantium, earūdem plan-
tarum vires possint colligi.*

CAPVT. V.

MIRATVS sum persæpe nonnul-
los, qui nominis apud posteros
commendationem in solis nouitatib⁹
inesse existimantes: qui cum huic vni
opinionī inhærétes, ingenij se dodri-
næque imbecillioris agnoscāt; Hero-
strati adinstar qui laudabili aliquo fa-
cinore nominis immortalitatem me-
reri diffidens, hâc in templi Delphici
crematione quæsiuit. Sic hi abiura-
tis quæ magis videntur rationi cōsen-
tanea, contra quod sentiunt loquun-
tur, sectæ quamuis erroneæ principes
dici ambiunt.

Tolluntur in altum

Vt lapsu grauiore ruant.

Nam vt ait Petrarcha lib. i. de vita
solitaria immortalis est veritas, fictio

& mendacium non durant, simulata illico pateſcūt, & magno ſtudio cōpta cæſaries v̄to turbatur exiguo, paulo poſt idem ipſe author, nemo ſub aquis diu viuit erumpat oportet & frontem quā celabat aperiat. Sic horū ſcripto- rū ſectatores falſo illaqueāti principio poſtea ad magis particularia deſcen- dētes, multaque à vero aliena digno- ſcentes, modo authorem excuſant, modo ſecundum animi captū in eum irrequieti debaccantur: In morbis in- quietudo vbi alia conſentiunt futurae cryſis hic præſentis ſed ſymptomaticæ indicium eſt. Et vero ſi ampliſſimum Theologorum campum nobis liceret ingredi, & videre quos libertas impia à vera religione fecit deuiare, ſe no- bis conſiderandos darent Lutheri ſe- ctatores ita à ſe diſſentientes vt vix eiufdem opinionis duo tantisper in litteris verſati reperiantur, dicique de ipſis iure poteſt tot capita tot ſenſus: Atque tales vtinam non ſuppereret medicina, nos ad ſe Paraceliſtæ tu-

multuose aduocant, in eo consentientes sectæ principi quod quasi furiosi nullum velint opinionum commercium, imo Paracelsus sæpissime ab istis quasi alter Acteon à suis canibus dilaceratur; verum quî consentirent alijs si sibimet non consentiant. Sane non inconsulte vt opinor cum ipsis ageretur, si quoties sententiam proferunt à nomen clatore aliquo monerentur de contradictione euitanda; non secus ac Darius senior, nobilem penes se continuo habeat à quo sub prandij initium hæc statim audiret. O Imperator omnium hominum potentissime, Atheniensem recordare tum propter illatas iniurias, tum si posteris quæ à maioribus accepisti cōseruandi tibi sit animus. Verum vt ait Boetius.

Nouerca est disciplinæ egestas.

Non omnibus tot esse possunt circumiacentes, prius dicta quasi non dicta condonemus, habeāt hanc nobis gratiā, nec ludicris quas proponunt plantarum formis morose insistamus, sed

tantum videamus an animalium vel eorumdem partium representatione (si quæ sit) in virtutis cognitionem possimus devenire. De plantis itaque nō modo animalia sed & sexus representantibus breuitati consulentes dicamus.

Ait Porta lib. 4. suæ Phytogno: e formis promiscue vires desumi, si quidē modo funesta nobisque noxia representātes remedio sunt: modo etiā talibus formis nos monitos facit natura ipsis non esse vrendum, quomodo illud dignoscendum nos non edocet. Quæ serpentum exprimunt effigiem ad eorū morsus valere asserit, postea napellum quod flos ostendat defuncti caluariam fugiendum, quid ni eius commendauit vsum? nempe quod mortui non viuentis figurā representet: stupeat iam tota Medicorū schola quæ vix an forti detentus apoplexia viuat dignoscit, hic vero in plantis viuentes & mortuos discernit. Ait fabā representare caprinum cornu, cur

non etiam bouinum, sic fuerunt accommodandæ quisquiliæ ut sibi optatum constitueret finem. Nec data huius enucleandæ inuentionis omittenda occasio. Sciendum itaque ubi in cuius plātæ virtutis cognitionem deueniunt, subueniat statim aliquod animal (nouum alioqui figurabunt) cui insit eadem necesse est, exteriora diligentissime lustrant, interiora conspiciunt, ut an sit aliqua imaginabilis similitudo eos non fugiat, quod animo tali opinione imbuto arduum nō est: Posito quod huc vsque omnia nō solum secundum eorum mentem, sed & rationem successerint: quis inde scientiarum progressus, ad antiquum chaos regrediemur, erit cōfusa fallaxque doctrina; Ex Gr. cytiso intortæ sunt siliquæ instar caprarum cornu, tragoceron etiam eiusdem animalis ex Porta cornu representat, idem de fena, idem de anagiride, idem de fertula campana scemina, idem de cumino, idem de timulace hortensi asserit.

Hoc animalis genus apud omnes habetur Salax. Aristot. lib. 7. de histor. animalū cap. 3. amens ait enim genus ouile amens & moribus (vt dici solet stultissimis: paulo post suam confirmans sententiā capram ex grege si quis vnā villo mento dependente quē araciū vocant apprehenderit cetera stant velut stupida suos in vnā illā oculos coniungentes; capra item lactis est feracissima: eius sanguis ad emolliēdos durissimos lapides plurimum valet; aluum soluit lac; Hirci efferantur tempore coitus eodem Teste Aristo.; idem quoque capras singulis diebus non bibere testatur, easque cū hominibus familiariter viuere; eadem pediculis carēt; somniāt; tantum quinque mensibus vtero ferunt. Quam iam ex prædictis plantam ad amētiam eligemus? num horum scriptorum præualet credulitas? quam ad lactis generationem quo ijdem ad infantiam reuerſi educātur? quam ad emolliēdos durissimos lapides quæ eorundem animum erroribus concretum emolliat? quam ad
alui

alui solutionem? quam ad ferociam
quam ad extinctionem fitis? quam ad
pediculorum fugam? quam ad celeri-
tatem partus? quam denique ut ma-
jori cum familiaritate simul vivamus,
& valeat illud homo homini lupus,
hac iidem victitent & impinguantur,
ne deinceps à communi hominum
confortio & comodo tam longe se-
cedant. Nec eos diæta terreat tenui-
tas, tot sanctitate nobilium anacore-
tarum recordentur, qui solis radicib⁹
& herbis contenti vitam incolumem
& longævam traduxerunt, præter-
quamquod e plantis salubriorē forsan
victum quā ex animalibus peti osten-
derem, nisi de eadem re à Porphirio
lib. 4. de abstinentia animalium esset
actum: nec non à quibusdam apud
Plutarchum duabus orationibus de
esu carniū; & maxime cum nunc
sit eadē de re sub prælo domini Mou-
fini paradoxum viri ut norunt omnes
doctrina celebris & in medicinæ praxi
exercitatissimi.

Atque lector idem de alijs plantis iudicium faciat, siue collū, siue caput, siue linguam, siue dentes, aut aliam quamvis partem representent. Non facile studioso naturæ indagatori fore existimo linguam à lingua, dentes à dentibus alterius speciei (quod tamen requiritur cum tantum eorum animalium moribus sint remedio cuius habent effigiē) distinguere: quæ enim dentes canis representant aduersus eius morsus valēt; innuit tamen quod iam antea dixerat venenis esse Alexipharmaca: quis non hominis miretur constantiam.

Sta come torre ferma, che non crolla Dantes.
Gia mai la cima, per soffiare de venti. Flor.

In reddenda tamen ratione videtur mihi defecisse, nempe quod illæ plantæ siccae sint, modo à causa calida, modo frigida, ea propter adstringentes concludit. Hic discutiendum non est quæ sit siccantium & adstringentium differentia, hoc Medicinæ initiatus nouit. Adstringētia exterius venena-

tis morfibz adhibet, summam ipsi habuiffem gratiam si huius secreti reddidisset rationem, cum alijs vix satis attrahentia suppetant, relictæ enim Pharmaceutia ad chyrurgica remedia deueniunt. Me quoque ignorare fateor q̃ui Aristot. lib. de plantis de generatione spinarum verba facientem lib. iij. suæ Phytognomon. arguat dicentem plātis raritatem inesse quandam per quam ascēdat humiditas frigida quæ folis vi cōcreseat. Ait Porta plantas spinosiores alijs esse multo densiores, & propterea eum non esse humori aditū. Perbelle quidem nulla ne igitur erit inter solidum & densum differentia, solida porosa sunt, humida densa, vnde cum miles bubalinis induitur pellibus, si hordei aristā admittant certos se dicunt gladij acumen respuere. Præter quam quod si omnia animalibus comparanda, num homo rarior & firmior, non tamen densior fœmina, ipsius hirsuties spinas representat. Id demum ex ipso Porta

constat nam ait vbi lactuca fit spinosa
amarefcit, at cum amaritudo fiat a ca-
liditye quę aperit, sequitur non ha-
bere eam densitatem quam habebat
antea. Hęc sunt quibus instructus
Medicus afferit Porta eiusque seque-
ces futurum optatorum compotem.

Incepto tandem operi vltimam ma-
num dedit Turneiferus qui summo-
pere aliorum inuenta extollens ait ta-
men hęc non sufficere, sed faciendam
pręterea sexus distinctionem; At illā
profecto imaginariā, si quidem vtrū-
que generationis principium in semi-
ne quotidiana coactus experientia vi-
detur admittere: nil ominis nullas
vult cęlibes, omnes ad libitum iungit
matrimonio, eodemque tempore lar-
gitur prolem, quot ipsi esse debent à
tot nuptijs prouent⁹, quas in solo eius
ratiocinio (si ei aliquod fuerit) existi-
tisse opinor: cur enim panacem vxo-
rem, brancham vrsinam sobolem im-
peratorię faciat pœnitens ignoro.
Atque huius opinionis decantat ne-

cessitatem, nempe quod mares mari-
bus, foeminae foeminis, proles pueris
ita conveniant ut si haec omittatur
exhibendi sedulitas nullo sint decum-
bentibus emolumento, quin potius
maximo nocumento. Quod patet
authoritate, experientia, & ratione
erroneum: Si enim aliquo sit ut esse
debet omnium qui de re herbaria scri-
pserunt apud nos loco authoritas, nul-
lo erit haec doctrina, cum nemo ante
ipsum nec post ipsum sanae mentis ta-
libus inhaerit ineptiis. Experientia,
quia cum Alexipharmaca aduersus
venena a proprietate valeant sunt sem-
per utrique sexui magno aegrorum
commodo indifferenter exhibita. Ra-
tione, quia si talis esset facienda diui-
sio id esset ut innuit quod validiora
medicamenta sint viris exhibenda,
debiliora vero mulieribus & pueris:
cuius contrarium mihi minus videtur
a vero alienum, non enim ita morbis
succumbit mas ac foemina, ita ut quod
in ipso non censetur magnum propter

H iij

temperamenti robur, in hac censeatur: cum magnis morbis magna conueniant remedia, sequitur potius validiora cōuenire fœminis cum statim occumbant propter complexionis debilitatem, ni Medici, & adstantium diligentia, medicamentorumque vis quasi ab orci penetralibus eas reuocent. Dicit aliquis fortia nō pati medicamenta propter ipsammet debilitatem; quod de purgantibus nō vero roborantibus intelligendum venit. Suas cōpleuisset ineptias si sexus prolis edocuisset diuisionem, quod neglexit, an quia sexu carent pueri, vel eius vsum non habent, nec vtendi potentiam: ne quaquam cum virginibus puerilia remedia ad ætatis annum decimumquintum & amplius ex ipso conueniant, multaue adfert menses cientia quo tempore adest generandi potentia. Hæc sunt solidiora & minus a vero aliena quæ scripsit Turneiserus, alijs inhærere stultum existimo, ad eum lectorem relego, eius lectio

eiusdem est refutatio. Ait Salomon
prouerb. 26. ne respondeas stulto se-
cundum stultitiam suam ne ei similis
efficiaris.

*De cognitione virtutis plantarum ex
earum actione passione, vel qua-
uis alia signatura.*

CAPVT. VI.

QVI fines omnes sub omnibus
quærit formis parum naturæ
cōsultus videatur ait Scalig. in Theo-
phr. cap. 24. Réceptissima in nostros
nouatores sententia: prius enim à na-
tali solo ita venati sunt virtutes vt nil
deesse mihi sit visum: nilominus colo-
rum cognitionem ad intentum con-
ferre iudicantes. ita de ipsis abunde
vniuersaliter & in particulari dissertū
est vt ipsis ad huius doctrinæ constitu-
tionem sufficiant, imo in re vana quā
par erat copiosius: nec hic fuit vt vi-

H iij

dimus dicendi finis, examinatae sunt
praeterea plantarum formae, nec non
similitudines cum partibus tum hu-
manis tum brutorum. Nunc actiones
passiones aliasque signaturas offerunt
considerandas. In quibus magnos na-
turae inuestigatores sese facientes, pa-
rum tamen laborasse scripta à confa-
bulatoribus ut plurimum emendicata
testantur. At vero si cui aut nouitatis
studio, aut superstitionis vitio imbuto
haec arrideant, amplectatur, ad regur-
gitationem hauriat, in ipsis volutetur,
his imbuatur erroribus: sed saltem
moneo ut his ad saturitatem sumptis
per experientiam an illa veritati con-
sona dignoscat. Affirmabitne Porta
sibi experientia cognitum, Laurum
puluinari supposita facere ad somnio-
rum veritatem, si facilia neglexit, qui
rebus arduis insudasse mihi persua-
deam. Aut flatuosa impedire somnio-
rum veritatem ea propter Sacerdotes
uti Mirica & Lauro: quamuis nemi-
nem tantisper in antiquorum lectio-

ne versatū fugiat magno fuisse apud eos loco imaginationem interturbantia: vnde Sacerdotes reddituri vaticinium in furorem prorūpebant. Sacerdotes quoque Indi ad futurorū prædictionem utebātur tabaci fumo quo quasi in ecstasim rapti non nisi vera præsagiebant. Multa non magis probabilia de plantarū actionibus sermonem habentes enuntiant: per actionem generandi fructificandi florescēdi modum similiaque intelligito, quæ cum diuersa tantummodo generationis tempora videantur spectare ei vni innitemur; considerata prius conceptione; 2. Embrionis in vtero conseruatione; 3. quæ ad partus pulchritudinem faciunt.

Aiunt ergo plantas quæ carent semine, vel cauliculis eas nō solum partus educere verū etiam enecare, imo cōcipiendi potentiam adimere. Quæ contra feminibus turgent, vel infinitis ramulis sese naturali coque mirabili ordine pandentibus rerum omniā

matrem expoliunt, eas non modo facere ad generationem, quin imo ad foetus donec exclusionis tempus adueniat conseruationem. Ne aliquibus videamur austeriores critici, dū simpliciter enūtriant quæ carent semine, id pro vbertate capiendum; nullas enim plantas eo spoliavit natura in quo possint reuiuiscere. Nil ominis tamen turpissime pro more allucinati sunt, ut edocet tum experientia, tum ratio: cucumeres enim Citrulli Melones Pepones Melopepones semē tanta profundunt lasciuia ut centuplum reddentes non nisi summum gratitudinis testimonium colentibus referāt: attamen semen non adaugent, quin cōtra probatissima sunt cupidinis illecebris remedia. Quæ amabo vos milij occulta cum generandi virtute facultas, summa sane si ex seminis vbertate aliqua possit colligi. Prodigiousæ fertilitatis papauer est, vnde Romæ in Iunonis manu magnæ prolis, in manu Cereris fertilitatis censebatur

Hieroglyphicum: an antiquorum, vel nostri æui, imo aduersariorum aliquis semen adaugere, vel ad venerem proritare ausus est asserere. Hædera suis non caret fructibus, quæ à terra infinitis cauliculis se pandens & in altum assurgens ædificia amœna viriditate consternit, arboribus quoque fortiter pediculis inhærescens ipsasque complectēs breui per earum summitatem scandit. Atque fertilitas hæc non impedit quo minus eius bacca sumptæ ieiuno stomacho ad dragmam vnā per octo dies omnem appetitum venerem per duos & tres annos extingant.

His omnibus seminum copia non autem ad venerem proritandi facultate cedūt gladiolus, articalus: pauca sunt allio & in summum bulbaceis omnibus vt postea ostendetur, impotentibus tamen ob naturæ frigiditatē eorū plurima summo sunt iuuamento. Quæ sane, quantum à veritate aberrant sic sentientes satis arguunt.

Verum quo argumento in hanc inducti sint sententiam adhuc examinandum. Cur arbores steriles generationem impediunt, si quidem fit sterilitas à densitate arboris, eiusque virtutis robore qua omne alimentum in se conuertit: cum enim materia fructus sit excrementum quantitatis, si illud omne in se absumat arbor quid erit quod in ea generationem impediat. Imo aliquę arbores initio propter debilitatem pariunt, nouo adepto robore totum in se conuertunt, nullęque sunt fructibus reliquię, & id antequam senescant. Ex quo videntur potius iuuare propter non solum retentam generationis potestatem, verum etiam materiam tali operi appropriatā. Nec idcirco cōtrarię opinionis fautor haberi desidero, scio enim suppetere quibus adest seminis vberras, quibus etiam denegatur, quę tamen summo sunt generationi tum auxilio tum impedimento. Mirari hic satis non possum Baptistam Portam cum Theo-

phraſto ſemina minora alijs fertiliora
admittentem, tum quod exigua &
ideo facile finem conſequantur, faci-
leque ab ambiente alterari queant,
tum quod vno caule cohæreāt vt di-
fundi queāt in multa ſemina, tandem
ſeminis incremento cōcludit idonea;
huius conſequentiæ me fugit ratio:
enim vero non tam infulſum exiſtimo
qui velit quod facile alterentur in ſto-
macho: in quo vt bene notat Scaliger
cum Theoph. lapſus eſt. Nam exigui-
tas ad generationis celeritatem non
vero multitudinem valet. Reddenda
igitur ratio quomodo materia ex non
materia, quantitas ex non quantitate
repreſentari queant. At vero licet ab
eo me idem dehortetur Scaliger di-
cens id nos latere, ac fatigare potius
ſapientem docendo, quam explere
auditorem diſcendo: pro tamen ani-
mi captu id tentabo aſſequi, paratus
quod ab alio ſubtilioris ingenij (dum
magis veritati congruat) accepero
amplecti.

Supponenda i. est seminis exiguitas quæ procul dubio ad hanc multitudinem facit sed non sola : semen exiguo illo giro omnes plantæ partes vt principium continens , ad cuius facultatis sustentationem magna non opus est materiæ mole ; mādatur terræ radices exerit quæ debent esse minores nec bulbaceæ , alioquin succum semini conficiendo aptum ad se nutritionis causa aduocant : vbi dispensator diues nō nisi heri dāno fit. Ea propter paulo ante diximus bulbacea vt plurimū semine nō abūdare. Iactis radicibus caulem vel emittit simplicem, vel multiplicē vtrūque indagatori sedulo quod non aduertit Porta admittere Theoph. patebit: vbi enim cōmendat caulis simplicitatē quo ad ramos & folia est intelligēdus. Si igitur sit simplex totam habet in se vnitam seminis facultatem , alimētum copiose attrahit, quod cum ad nutritionem in pauca requiratur quantitate reliquū cedit in semen, quod cum sit exiguum &

paucam requirat materiam facileque à naturâ conficiatur in multitudinem excrescit. Si multi caules cum nō per medium vt rami sed protinus hauriāt à radice alimentum, sintque propter semen facti, instructique quantum necesse est seminis conficiendi virtutē, quidquid attrahunt nutritione facta in fructu & semine dependent. Hæ sunt rationes quæ mihi videntur potissimæ cur minora semina fertiliora: nulla tamen inde mihi in huius assertionis (vberes seminum plantas semen humanum adaugere & cōtra) defensionē resultat. Quib⁹ nil prohibentibus sententiam hanc admittamus vt verissimam, vtilitatisque publicæ studiosis proponamus: eliminandā censebunt hanc methodum. Vt enim viator prudens aliquando propter pericula à recto tramite diuertitur, libenter securis omnibus optatum finem assequi differens: sic etiam si foret falsitatib⁹ libera hæc doctrina propter concomitantia incommoda poenitus

extirpanda. Nam ut vidimus ex ipsis eorum signa quæ partus educunt, quæ eosdem necant, quæ totalem inducunt sterilitatem confunduntur: hac mendendi methodo aliquis fretus vocetur in difficile parturientis auxilium, mira ab huius farinæ loquacibus expectantur, fixis quasi attoniti magnæ expectationis virum intuentur oculis.

Quid dignum tanto feret hic promissor biatn.

Fac educatur foetus, sed cum maximo matris discrimine, sed mortuus, sed cum prolis in posterum negatione. Hæc sunt miracula quæ non nisi per priuatos cum natura contractus efficiunt (ut se appellant) filij artis.

Preces fundite, litterarum genia inuocate ut aliquid vobis vel potius auditoribus dignius adferatis. Natura omnibus doctrinis imperat ut ait Menander. Iuuenal. Saty. 14.

Nunquam aliud natura aliud sapientia dicet.

Cum igitur sit ipsa doctrina, ipsa sapientia, & ipsa prouidentia quæ vera docet nec quidquā frustra aut temere agit:

agit: dum e vegetabilibus animalia educit, ratum tenendum id non nisi vt subjectū illud summo hominis generationi auxilio esse denotaret. Eam enim rationis cum aliquib⁹ priſcis faciunt participem: eoque temeritatis nonnulli deuenerunt, vt per se conſistere, & per se omnia operari exiſtimarint. Alij quos perdit religionis zelus, omnia naturæ negant, eorumque quos cōtinuo pietas & regni cœlestis meditatio occuparunt, nec non doctiſſimorum virorum autoritate innixi, maxime Senecæ de beneficijs dum ait, Magiſterque ex oculto deus producit ingenia, natura inquit hoc mihi præſtat, non intelligis te, quid enim aliud eſt natura quam Deus. Legem ſanxiūt ſi quis aliam naturam præter Deum agnouerit is Ateiſta cenſeatur. At quamuis præ pudore (ſic enim ignorantiam velant) nullū denominēt: in eos tamen coniectam agnoſcimus quibus dat altior doctrinæ gradus vt perfecte in quātum hu-

mana ratio potest Dei prospiciant potentiam, & his nebulonibus æquabili⁹ dicant, mirabilia sunt opera tua Domine. Nos autem cum D. Thoma omnibusque Doctoribus Ecclesiasticis naturam esse, à Deo tanquam creatū à creatore differentem asseueramus, quæ semper eadem ratione agit à prima mūdi creatione à rerum omnium opifice instituta. Et quamuis multa præter naturam statuunt Medici: si tamen in rigore Philosophico loquamur nil fit non naturaliter, nisi vbi rerum omnium moderator incomprehensibili misericordia ductus ad bonū vniuersi relictis nature limitibus diuinitus operandum censet: qui agendi modus Deo (dent veniam Theologi) multo magis conuenit. Enim vero vt campanarius horologiorum fabrefactori industria cedit, quod hic opus suum tanto concinnet artificio vt ipso absente operetur. Sic quamuis omnia in Deo æqualiter mirabilia sunt, nec in ipso detur magis aut mi-

nus: nilominus effectus alios majores alios minores ipsi agnoscunt Theologi. Quo stante si Dei opus aliquod (quæ certe infinita sunt) hominis caput transcendat, erit naturæ institutio, quæ quidem omnia docte & sapienter agit, non quod docta ut illi volunt de quibus Psalmista dixit insipiens in corde suo non est Deus, sed quod à docto moderatore instituta. Ut enim qui sub intelligēte & experto artifice ædes construit, pro eius regulis lapides in ædificium concinnat, domui fundamenta sternit, parietes incognito fine elevat: sic cum omnipotentis concursu operatur natura secundum acceptum ab origine mundi imperium, semper nullo intento, nullaque futuri effectus cognitione agēs. Concursus ille Dei est ad rei existentiam, eiusdem conservationem, & ad operationem seu ad actum secundum, non vero ad agendi facultatem: hæc enim Physice sequitur essentiam rei cui inest, non autem eminenter ori-

tur ex concursu cooperantis. Multo minus per se concursum actionē edere credendum, alioquin esset frustra agentium naturalium cōiunctio, Maris & foeminæ ad generis humani cōservationem copula, quod foret magno multarum Virginum cominodo, quæ sæpe illibata pariunt, & cum hoc Deus dedit, omnem famæ suæ obtrestandi occasionem leuarent: at istorū nominum (cōcurfus, & agentis naturalis) ethymon cōtradicit. His ita cōstitutis desinant etiam recentiores isti asserere naturam e vegetabilibus animalia educere vt illa generationi denotaret idonea: sed id fit putredinis & caloris cœlestis concursu, in quo Chymicorum plurimi requirunt procreatorum animalium seminale principium: pro quo vnā sufficiet putrefactio: quæ generatio nullo modo celeripoteest vniuoca, sed æquiuoca: nec per se, nil enim dat quod non habet. Nequē valet tritum illud, quod opus naturæ dicatur esse opus intelligen-
tia:

opus enim intelligentiæ dicitur quod dirigatur in finem vniuersalem, scilicet in bonum sub ratione boni, quod cum non cognoscatur à naturalibus agentibus vt iam est demonstratum, non potest ab ijs intendi, sed ab intelligentia a qua diriguntur in bonum vniuersale. Dicent fortasse quod mihi huius farinæ quidam, hunc talem & senio confectum Philosophandi modum habemus ludibrio, nobis longe est eliminatio alius: illum acceptemus & demus talem per se fieri generationem, & ex instituto naturæ vt prouidentia incredibili subjecti denotaret facultates. Sed velim etiam remoram puppi nauis nostræ affixā diuellant, quæ talis est, à quibuscunque lignis potest natura per viam generationis animalia educere, ea ad generationem facient, atqui fere ab omnibus quæ corrupta sunt possunt educi, si aliqua excipienda sint ea sunt amara quæ tamen per se nimirum per caliditatem, tum per accidēs roborata

I iij

tione principum partium faciunt ad generationem, ergo e tali doctrina sequeretur omnia ligna hominis generationi idonea; quid mihi limites facio cur non dico omnia corruptibilia cum ex ipsis (paucis exceptis) generentur animalia. Manibus laquei inieci sunt videamus etiā nū pedibus. Volunt ergo quæ plantis præstant ut suos fructus contineant & cōseruent, ea ad fœtus retentionem & conseruationem valere, utinam & ad talium scriptorum retentionem. Quare flores Palmæ masculæ ad conseruationem fœtus valebunt non vero fœminæ, id Turneifero huius doctrinæ sequaci & fautori pertinacissimo dimicandū relinquo, qui fœminas arbores fœminis, Mares maribus conuenire proclamat. Dicet proculdubio Porta naturā tali facultate præditam nobis demonstrare quod Palmæ fœminæ cōseruet fœtum: modum videamus & si quæ subest ratio huic acquiescamus. Vbi igitur floret Palma mascula, mangoni

periti spatham abscindētes qua flores
emergūt, veluti lanuginem & florem
& puluerem continet, super fructum
Palmae foeminæ decutiunt: illa sic eo
asperſu afficitur vt ſuos fructus nullo
pacto amittat, ſed cunctos conſeruet.
Cuius rei ratio eſt quod interiori &
incognita cōuenientia amice fructus
foeminæ, flores excipit maſculæ eum-
que quaſi obtegunt: ſic magis cōcen-
tratur calor quæ ad maturationem
facit cum calori ſummopere oblecte-
tur hæc arbor. Quis inde iuuaturum
in vtero foetum colliget, maxime cum
huic tantum ab incognita proſit con-
uenientia, illi forſan erit cum con-
ceptu alia.

Ne diutius partum differamus eum
iam dolores prænūntiant. Quæ ad ve-
nuſtatem faciunt vt nobis alter cupi-
do aut tali filio digna mater naſcatur
exhibenda. Adſit Pharmacopeus &
quam parari medicinam iuſſerint nō
modo in promptu habeat, verum etiā
tanquam ſecretum in facile parabiliū

I iij

medicamentorum albo reponat. & quascunque volueris herbas visu spectabiles, earum exprimatur succus, vel incoquantur in quodlibet non horridum volueris, vel condias, vel potius absque vlla alia præparatione exhibeas, summopere facient ad prolis pulchritudinem. Taceant iam illa antiquitatis rudera quæ vix aliqua vniuersalia ferunt præcepta quin diorismis multisque commentarijs opus habeant: nostræ autem ætatis medicina in sola vniuersalitate stabilita. Iam diu apud magnates elegantibus vi picturis mos inualuit idque imaginationis ratione, ego vero ex horum instituto censere comedendas. Quemdam fuisse gigantem fabulantur qui cum dolore stomachi ob ingluuiem vexaretur pillularum loco globum æneum deglutire solitum, in quo tres vel quatuor baiulos instructos scopis inferebat qui stomachum & intestina mundarent. Concipientes huius esse magnitudinis nō foret inutile, mitte-

rent enim in matricem qui prolem
inuiserent, curarent totum expoliri
corpus, prætiosis vestibus deaurata-
que Cæsarie ornari, ut in lucem cala-
mistrata & aspectu gratiosa prodeat.
Verum ad id ex illis pulchræ plantæ
sufficiunt quod nunc nobis examinā-
dum. Prius vero sciendum vnamquā-
que plantam suam habere prærogati-
uam, sola quarundam copia est in
contemptu, esse aliquas alijs pulchrio-
res non impugno, at quod cæteris fœ-
tui magis deseruiāt diffido. Mihi pul-
cherrimum videtur aconitum ut pote
quod quasi in orbem lasciniatis per-
elegantè folijs colore non ingrato
extendatur, ita ut solē non his inepti⁹
quis figurare dixerit, exhibeant isti ad
expoliendum fœtum. Pulchrior est &
lethalior napellus. Omnes nationes
mutuo quasi dato cōsensu cupressum
ad hortorum ornatum expetunt, ad
hunc tamen usum damnant. Nullum
non rapit in summi opificis admiratio-
nem abies quæ perpetua viriditate

ramis proportionatis inuicemque distundis sensim in altū assurgit, ex illis tamen fœtum lædit. Oliuam plurimi esse ad propositionis stabilimentum opinantur, de cuius pulchritudine nil est quod detraham, nec etiam quod cæteris omnibus præferam. Et vero quamuis talem semper scriptura sacra denominet, sciendum ut plurimum in his naturalibus ad sensum vulgi loqui, qui omnia bona existimat quæ lucrosa, omnia pulchra quæ bona: cum igitur hæc arbor summo sit possidenti emolumento cur non bona & per cōsequens pulchra habebitur. Falsam in falso præcepto Porta noster instituit exceptionem: talem plantis & arboribus quæ ante maturitatem fructus perdunt denegans facultatem, nam ait abortum mouere. Amygdala fructum facile antequā matueruerit perdit, nullus est qui fœtum ante tempus dicat educere. Facile etiam palma amittit iuuat tamen ex ipsis ad retentionem fœtus. Vbi potiores perditio-

nis fructuum causas considero quæ ut plurimum sunt accidentaria, languet in re parui momenti animus. Fructus enim vel ob magnitudinem cadunt: vel ob infirmum nexum: ob succi copiam, & inopiã. Speculandum lectori relinquo an quæ his de causis fructus perdunt foetus educant; & hoc sit de plantarum passionibus principium.

Per passiones non modo morbos verum etiã ipsis connaturalia vult Porta subintelligi; qui à naturæ consilij capite i. lib. 5. ait ipsam morbis subjectas procreasse, plantas ut indicaret earum virtutes. Philosophus contra id elementorum dissidio fieri proclamat: *licet enim* ut bene ait Ranchinus tract. de morbis sensum sub temperamenti armonia & animæ imperio quasi mancipata videantur elementa; quia tamen discordi quadam concordia in mixtis ligantur, ideo in se ipsa inuicem agentia tandem temporis tractu dissoluuntur. Et ut iungit idẽ ex Philosopho cõiunctio rerum diuersarum secum trahit corruptionem. Ex his male inferunt saltem quo quid

diutius incorruptum viuit quod valē-
tius putredini resistat id ad vitam pro-
rogandam valere. Fateor Cedrum ab
antiquis æternam habitā: Cupressum
diutissime incorruptam viuere, vt &
Iuniperum. Præter hos tamen nullus
qui ad vitam diutius incorruptam tra-
ducēdam valere dixerit. Putredinem
nescire vna est laudabilium alimento-
rum conditio: bonum ex integra cau-
sa malū ex singulis defectibus; requi-
ritur præterea succi bonitas, eorum-
que facilis concoctio. Enim vero si e
difficili coctione sequeretur ad nutri-
mentum aptitudo, ipsæ arbores plātis
(antea inauditum) & mineralia arbo-
ribus forent aptiora. Difficilius corrū-
pi fateor, at cum ipsis binæ sequentes
conditiones desint nutritioni inepta
colligo. Ea sunt à natura inalterabilia
idque propter principiorum perfectā
mixtionem quæ alterationem nō pa-
titur. Propterea negatur quod ait
Porta syluestria ad vescendum vrba-
nis esse præstantiora: nam etiamsi vr-

bana facilius corrumpantur; tamen cum sint succi melioris faciliorisque concoctionis illæso calore nativo in nostram substantiam facillime transmutantur: quod de sylvestribus tum propter dicta, tum etiã propter aquositate incôcoctam saporilque insuauitatem dici non potest. Non deerit Portæ Multorum tutela, qui non arborum contra eius mentem sed fructuum ab ipsis prodeuntium vsum ad putredinem arcendam vitamque prorogandam commendabunt. Cerasorum sylvestrium, aliorumque vulgarium arbores quæ vt plurimũ scarent vermibus, & magno vtentium damno putrescunt in stomacho, æque incorruptæ durant ac eorum quæ acciditate putredini remedio sunt. Castaneæ arbor licet viuat diutissime fructu tamen vtentibus vita non prolongabitur: nec etiam glandibus. Frumenti bonitas à candore & pondere colligitur, nam leue parui aut nullius fere est nutrimenti, idque est de quo ait

scriptura auferat robur panis & vini:
ponderosum est, à copia succi ut bene
notat Plinius; est etiam inter chymi-
cos actioma, corpora quæ multum ha-
bent terrei ea esse leuia, quæ spirituum
(id est humiditatum) ponderosa. Nul-
lus est qui ignoret quo magis quid
succo abundat in suo genere eo cor-
ruptioni aptius. Nec est inferendum
ex ipsis corruptos humores generari:
contra quod facile possint à natura
alterari eo fiunt humores puriores.
Aut fructus fugaces quod coctu faci-
les summo esse ad vitam prorogandam
emolumento, ipsis enim deest alimen-
ti bonitas cum valde sint aquosi; aquo-
sitas nil aut parum in substantiam ali-
mentalem transit. Summum nonnul-
lis bonitatis aquarum pluuiarum indi-
cium est ubi cito & facile in vase pu-
trescunt: id enim ostendit multum
in esse aeræ substantiæ quæ facile al-
terationem suscipit ut testatur Paulus:
aitque eadem mutationis facilitatem
reperiri in natiuis quibusdam aquis,

& id virtuti potius tribui quam vitio, iuxta illud Hyppocr. aqua quæ cito calet & refrigeratur leuissima, quod exponunt commentatorum plurimi stomacho leuissimam & ideo optimã, non vero ad stateræ pondus, quod leuitas hæc necessario bonitatem non arguat. Idque demonstrationis locum habeat, quod Medici fere omnes iubent aquam crudam incoqui quæ tunc facilius putrescit quã dum erat cruda. Taceant ergo hanc alimentorum incorruptibilitatem, quæ (sublata vocis æquiocatione) ad vitam incolumem traducendam nil habet. Nec subticendum censeo quæ de animalibus obgãnit Porta: mirorque lepiditatem nostri diatetici qui inter quadrupedes Ceruum, & Elephãtem, inter volatilia Coruum & Aquilam ad vescendum seniumque fugandum meliora cõstituit. In quo vnicuique fit notum quã à veritate aberrantia cogatur admittere qui sola nouitatis gratia scribendum suscipiunt: facileque crediderim

si ea fuit in victu quę in scriptis impertinacia senium non vidisse.

Hęc sunt quę ad esse adferunt, diu torqueri morte peius, bene igitur esse diu contendamus: & pro vsus necessitate modo impinguantibus plantis, modo extenuantibus vescamur. Impinguant vnctuosę plantę, iungendū fuisset quod iam antea diximus modo sint boni succi; multa enim pingua corruptiua; multa si non corruptiua saltem non nutrientia. Malum aurantium citrium pinguißima, pinguib; ad inducendam macilentiam dantur: resinosa omnia pingua sunt nec tamē impinguāt. Pinguißimum est Guaicum quę eius sit desiccandi facultas norunt omnes. China e contra licet sicca nec multum pinguis optimū tamen est & expertum ad impingundum remedium ex Fallopio. Vitis etiā quamuis sicca, & arboribus quibus enascitur alimentum eripiat (certißimum vt illi volunt virtutis extenuantis indicium) nutrit tamen & impinguat

guat eius fructus non modo accidentaliter sed etiam per se : Si idem non facit hædera id propter frigiditatem succumque inconcoctum nutritionē omnia inepta.

Quoad morbos ita copiose ipsemet Porta rem meam egit vt nil mihi dicendum superfit. Tantummodo liceat instabilitate animi scientiæ vanitatem perpendere ; cum plantas curare morbos quos patiuntur multis ostendit experimētis : destruens quæ prius dixit , nimirum plātas quos patiuntur morbos eos assumptas corpori inducere , vt quæ cito corrumpuntur putredinem quæ vermiculātur vermes. Non dubito quin in hac contrarietate veritatis assertor haberi voluerit : ait enim Aristot. vt cap. 1. diximus de omni affirmatio vel negatio vera est , non aduertens hic nullam inesse negationem sed vtramque falsam. Sideratio nouellarum plantarum morbus est ex Theoph. cap. 10. lib. 6. vermiculantur prouectiores : an omnes no-

K

uellæ contra syderationem, vetustiores contra vermes: vel per cōtrarium omnes nouellæ syderationis causæ, vetustiores vermiculationis. Negata pluuiæ fructum negat quod affectionē præter naturam appellat Theoph. an mutata plantæ virtute necabit etiam in matrice embrionem, vel seruabit. Si dixerit illud casu, num etiam aliæ affectiones casu veniunt, vt vermiculatio à putredine copia imbrium causata; citius perdūtur arbores propter negatum solum & per consequens alimentum & sic de alijs.

Solitam patientiam in arborum passionib⁹ expostulat Chyrurgia quo nō sola sine fructu abeat. Audiat oraculi nostri secretum. Quæcumquæ arbores incisionem vulnus, vel aliquam ablationem patiuntur valent ad vulnorum conglutinationem. Quæ iam potest vniuersalior medicina reperiri: cum verissimum sit quod ait Theoph. cap. 11. lib. 3. de causis plātatum ablaqueantur omnes pene arbores radi-

cesque refecantur post confitionem dum nouellæ scilicet sunt vt alte descendant atque amplius incrementum fuscipiant: ætatem vero grandiore adeptæ cum fuerint annuas radices, & in vniuersum per summa cespitum hærentes refecari par est vt inferiores plures ac robustiores efficiantur. De enecandis arboribus sermonem habēs idem ait sufficientem corticis copiam in orbem debere rescindi vt emoriatur: patientur ergo leuiorem incisionem, ex quo sequeretur omnes pene arbores ad vulnerum conglutinationem valere. Sudat in suis colligendis quisquilijs Porta. Deciso palmæ, abietis, pini, piceæ cacumine pereūt, omnes patiuntur leuem fissuram: quid est in his quod opinar: sunt à decacuminatione vulneribus contrariæ, à fissura conueniunt. Falsum vt alia hoc secretum, & vna cum alijs Medicinæ partibus deceptam Chyrurgiam esse existimo.

Ad cæteras toties decätatas planta-

K ij

rum formas deueniamus sub quibus proceritas & depressio arborum comprehenditur : nec non earumdem arborum morbus organicus in numero per præsentiam & absentiam quarundam partium. In primis assurgentes plantas flocci faciendas censent: quod ut opinor quo magis vnita virtus eo fortior & contra. Ad cuius propositionis intelligentiam sciendum virtutis nomen sumi vel pro viribus seu facultatibus naturalibus quibus generatur nutritur & augetur : vel pro actionib⁹ seu virtutibus quibus in alia corpora agit. Si primo modo & de eadem specie sermo sit proceritas illa non potest esse nisi summum summæ virtutis inditium. Si secundo modo sint intelligendi quot sunt plantulæ corpore exiguæ minores adhuc virtute : quot inauditæ magnitudinis inauditarum etiam virium : Quot graminum species quib⁹ vix aliqua inest virtus : fere omnes resiniferæ arbores proceritate luxuriant , tutissima tamen sunt ex

Porta advulnera callos poros nec non
ex probatis authoribus ad plurimos a-
lios affectus remedia. Valeat igitur al-
lata ratio non pro mixti facultate sed
pro actiuitatis Sphæra : exempli gra-
tia ignis licet magnus & parvus eun-
dem habeant caloris gradum, dicitur
tamen eius virtutē vnitā fieri fortio-
rem, nimirum cum minorem locum
calefacit : Agaricus colocynthidis licet
eiusdem virtutis in homine & equo,
in hoc tamen major dosis requiritur
quod in maiori corpore magis sit dis-
persa virtus. Transeat tamen in huius
opinionis tutelam hæc ratio. Primas
qualitates cōsideremus, calidum qui-
dem & humidum in magna mole dis-
persa minoris erunt actionis quam si
in minori corpore collecta : Verum
etiam plantæ proceræ frigida vel sic-
cæ quo maiores erunt eo validiores
quod in maiori quanto eoque frigido
vel sicco dispersus sit calor. At vero sic
se res non habet tam enim virtus quā
moles sunt à specifica proprietate se-

K iij

mini indita, ita ut non modo omnes partium dimensiones potestate cōtineat, verum & omnium partium facultates.

Diximus ex ipsis diuersas arborum partes varia corporis membra representare. Nunc vero si quæ defint humanis correspondentes ijsdem viuentium partibus maxime obesse: easque plantas seu arbores appellant mutilas. Erroneum plane & ab omni Philosophia alienum: enim vero etiam si aliqui cor ventriculum venas sibi sint imaginati, neminem tamen vidi qui in ipsis pulmonem lienem, intestina mezenterium, aures, nares, oculum & similia admittat: omnes tamen plantæ, partes has non lædunt, quin contra plurimæ iuuant quæ liene carent: Teucrion, tamarix an ideo perdunt lienem. In quærendis quæ partibus respondeant Porta non illepidus, vix enim aliqua quoquomodo capillos represententia inuenit: in quibus adhuc sibi contrarius ait enim lib. 3.

ea esse quæ ramulis tenuibus & capillaceis: lib. autem 6. hæc damnat quod defint folia cæsariem representantia. Iphis demus quæ expetunt nimirum nullam esse in humano corpore partē quam diuersæ plantæ non exprimant: verum enim vero cum nulla sit quæ plures representet, sequeretur adhibitum vni parti remedium esse auxilio, omnes autem alias lædere: ex quo Medici non sanitatis conseruatores & restitutores, at destructores iure haberentur.

In multiloquio mendacium nonnūquam etiam inest aliqua veritas: prius deficientia obesse, nunc vero superflua prodesse asserunt. In stirpibus ex congerie humorū collectiones quædā globosæ abscessusque fungosi eleuantur non secus ac in corpore aliquando strumæ glandes multæque aliæ tumorū differentiæ. Vultque Porta stirpiū tubercula corporeis esse propter similitudinem remedio: si hic dicendi finis, esset adhuc à veritate remotissimus,

K. iiii

ma propositio hæc. Verum ubi exemplis eam confirmat, radicū fructuumque vniuersalitatē vna cum tumoribus & excrecentijs præter naturam percurrit: In quibus dubium non est quin aliqua ad prædictos affectus inueniat; Nec tamen ijs contentus ad folia transit: quid ni omnia terræ innascentia ipsius appellat tubercula.

Huic capiti finis non est imponendus quin aliquid de mucronatis dicamus, quæ ex ipsis ad vulnera faciunt quod angulo denotatur. Cuius propositionis talis erit consequentia, quo mucro acutior eo erit commendatius remedium, sicque allium ad vulnera aptissimum censeatur, cum tamen sua caliditate nimium mordicet: Lauri & cinnamoni folia valerent quæ tamen caliditate peccant, ut & clematis altera lobelij: valerent denique omnia caustica quæ calida sūt & sicca vulneribusque cōtraria, monstratum enim est à Porta lib 2. à caliditate & siccitate fieri mucronem. Neque si nostris

credamus nouatoribus sola hæc mucronatis inest facultas : Afferunt præterea stipites qui mucronem habuerint febres propellere ; at non solum habita ratione ad angulos quibus (nõ secus ac hostis gladio) febris in fugam mittitur : verum etiam numeri, ita ut quartanis quadrangulares, tertianis triangulares, quotidianis qui vnum habent angulum remedio sint : & id excerptum e Philosophia quæ ait vnũ habere vnum contrarium ; egregius certe Philosophandi modus. Dicent forsan huius opinionis fautores non curare angulos, sed solum esse virtutis plantæ indicium : admittant igitur oportet cõtinuas curare quæ sunt rotundo caule, sicque nulla esset planta quæ ad expulsionem febris nõ valeat ; quod ita à veritate alienum ut exemplis amplius cõfutandum non censeã. Ridiculam Democriti opinionem à tergo noster sequitur Porta. Enim vero ut ille plantarum figuræ effectum summopere commendat, ita ut (de

superioribus sermonem habens) dum assumuntur vel apponuntur quæ sunt mucronis acutioris pungant, obtusioris leniant, vnci distrahant: sic hic sensibilibus innixus ait fistulosa fistulis, acuta telorum vulneribus esse remedio. Concludamus omnes non esse flocci habendas à forma conuenientias. Vnã enim ab omnibus acceptandam censeo flammæ nimirum cum horum scriptorum voluminibus: nam vt à latiore basi in pyramidem desinit, vnde ab ignis actione dicta est pyramis; sic hi libri vbi primũ editi nouitatis gratia magna fuit ipsis basis quæ sensim & tempore veritatis calamitate in Pyramidẽ desinet à qua tutos reddet ignis. Sic præterea efficietur quod antiquitus de seruis, vbi enim Dominus e viuis excedebat vna cū eo illorum maior pars in quibus tota familiæ spes erat innixa moriebatur: hi libri authoribus magnam struxerunt famã, magnasque copias, sic pro antiquorũ more meretur vt cum illis intereant.

*De plantarum cum Astris corres-
pondantia.*

CAPVT. VII.

PRÆCEDENTIBVS capitib⁹ breuiter in quantum potuimus e plantarum cum animalium partib⁹ similitudine, dissimilitudine, alijsque allatis accidentibus venati sumus virtutes. Nunc autem vt expectatam operi coronidem imponamus,

paulo maiora canamus,

nempe plantarū cum astris ex figura correspondentiā. Et aduersariorū suscipiamus patrocinium dicamusque pictorem illum posteritati se fecisse cōmendabilem, quod incredibilis altitudinis gigātem in denario ita expresse-rit vt talis ab omnibus fuerit habitus. Sic mirandū naturæ op⁹, quod ingētis molis quodlibet astrū, orbis pars minima nimirū plāta represētet, & secundū

aliquos iisdem polleat viribus, secundum eiusdem sectę alios contrarijs, nec pugnam refugiens victorię palmā sapius consequuta, eius impediat effectus: quod si nonnunquā exspectationi non respondeat, aiunt quod in collectionē non fuerit planetarū cōsideratus aspectus, qui ex Turneifero vbi negligitur ipsa alexipharmaca deleteria censenda sunt, quod talis sit plantarum ad astra respectus, vt solis partibus languētibz eidem astro subiectis sint remedio: ita vt solares plantę soli, lunares Lunę, martiales marti, saturnales parti saturno respōdenti auxiliētur & sic de alijs. Quis adhuc pharmacopeorum aspectus illos planetarum varios nouit. An tamen morbis proportionata defunt remedia. Imo Romę & fere per totam Italiam pharmacopei herbas à mulierculis accipiunt, magni tamen habeantur apud omnes eorum compositiones, saltem id mihi concessum volo nō esse veneficas. Herbarij sint prout

volunt Astrologi, cum tamen tantum in nostram cognitionem deueniant 1022. stellæ multoque sint plures quibus etiam non est denegāduſ effectus, quid est quod sibi ex aspectu promittant cum fortasse in eodem instanti incognitus plane cōtrarius prædominetur: præterea ex ipsis ita sunt gradus & minuta cōsideranda vt hæc ars in impossibilium numerum sit adscribenda. Alij non melius astrales appellant plantas, quæ sydera aut in figura aut in colore referunt. Voluntque morbos partis astro correspondentis propellere, alijs vero summo esse nocumento. Verum in recēsendis partibus astris subiectis pro confabulatorū more non conueniūt: vult tamen eorum pars maxima cerebrum respōdere Lunæ, pulmonē Ioui, cor Soli, hepar Mercurio, fel Marti, lienem Saturno, renes Veneri, omnesque vt dictum est affectus quibus hæ partes affliguntur herbis proprio astro respondentibus curari, alijs vero ob mutuam interce-

dentem inimititiam obesse, quæ est ut
aiunt maxima inter Saturnum & Ve-
nerem, licet lienē expurget ren, inter
Martem & Iouē, pulmo tamen nutri-
tur sanguine bilioso, volunt etiam Sa-
turnum odio prosequi Martem, quin
cōtra Mars est qui suis auxiliatricibus
copijs lienem penetrās crassum & vis-
cidum eius succum conterit. Sua vnus
Porta inter huius sectæ alios omnes
experientia, autoritate, & ratione
protegit; aitque allium cerebro non
mediocri esse iuuamento quod flore
albo: destillationi tamen obnoxijis in-
terdicitur: idem opinatur de amara-
co, & alijs quæ toto capite recenset.
Num etiam flores Apij palustris &
petrosellini sunt albi qui epilepsiā in-
ducūt, num cicutæ flores, num fungi,
& infinita alia plane deleteria. Quæ
autē pœoniæ, iridis, zedoariæ, roris-
marini, maioranæ, calaminthæ, rutæ,
sileris montani cum luna similitudo.
Propriam denique experienciā nimi-
rum albiflora auxiliari cerebro alibi

destruit, vbi vult omnia alba frigida
humida pituitam adaugentia, quæ
omnia si modum exceſſerint nocua
sunt.

Solares ait Porta quæ sunt aureo co-
lore, sibi que experientia notum cordi
amicas: adfert in exemplum florem
folis, non modo quod aurei coloris,
verum etiam quod ipso cœlo núbilo
solem sequatur, mirandum quæ cœlo
sereno ad eum non accurrat: ex ipso
summa ricini cû sole intercedit simili-
tudo; multo maiorem seridis reperio,
multo quoque maiorem chondrillæ
nil tamen cordi conferunt. Quid de
rithymalo helioscopio dicendum cuius
summa est cum sole cōuenientia tum
in floribus tum quod solem sequatur,
quis cordis affectibus exhibuerit; Ma-
lua etiā solem sequitur eosque appel-
lat Hæsiød. fatuos qui magnas eius
facultates ignorāt, nec fuit propterea
aliquis qui aduersus cordis affectus
exhibuerit: Ros solis radijs solē refert
exigui tamē in medicina vsus: Matri-

saria foli colore similis, nullo tamen
cordi vlti, nec etiā camomilla quam-
uis foli sacra: Sardoa aureo fulgore ita
tamen maligna est vt commesta con-
uulsionibus torqueat risumque faciat
Sardonicū: eiusdē coloris sunt ranun-
culi omnes, necnon Hasta regia. Ga-
riophillū quoq; indicū soli simile nec
tamen virtute. An Boraginis, Melissa,
Angelicæ, Buglossæ Trifolij Acetosū
cum sole similitudo, quæ maximo sunt
cordi iuuamento.

Martiales plātas ait idē Martis vires
possidere, & ideo sistere sanguinē, cas-
que esse rubro & flagranti carbonis
colore. Idque contra eiusdem sectæ
alios authores qui verius fel marti
respondere asserunt: ecquis enim sibi
in animum inducat plantas martias
sistere sanguinem quo nūquam satia-
tur Mars, eius semper inexpleta rema-
net sitis.

Inuenit artes bellicus maioris nouas

Et mille formas mortis.

**Nec Martiales non nisi educto pro-
prio**

prio cum anima sanguine saturantur. Scytarū regina Tomiris Cyro debellato cuius natalia erāt martia ei caput obtruncari iussit quo arrepto ter in sanguinis dolium cum his verbis immerfit, satia te sanguine si quidem vius satiari nunquam potuisti. Similiter in alijs planetis ad nauseā nugatur. Doctrina hæc est quam summis laudibus efferunt, hæc est quæ tot sæculis obumbratam antiquitatis memoriam pœnitus obscurabit quæ in Theauris nunquam aperiendis recondenda. Hæc demum est per experientiam confirmatio. Nec illis etiam summorum virorum deest autoritas: enim vero id confirmat quidā Marbodeus vt exiguæ doctrinæ, sic etiam exiguæ apud doctos famæ; magni etiā Orpheum faciunt: superstitiosum ægyptiorum & rabinorum animum summo opere commendant: tanquam tutelare genium Kyrannidem citant qui in suis æsopicis fabulis nil cedit. Denique si quid apud probatos authores

L

fabulosum, si quid nugatorium id in clypeum sibi vendicant.

Si quis a Porta suisque sequacibus tot mirabilium plantarum virtutum rationem expostulet, planetarum influxui condonant: ex figura in astri influentis cognitionem deueniunt. Si falsa fuit experientia, nulla auctoritas, non erit certior per rationem confirmatio: signaturas eorum fundamentum destruximus, destructo fundamento quæ superædificata sunt destrui necesse, saltem illam quam adferunt consequentiam: nil enim ad nos an superiora per influxum, an per solum lumen & calorem agant. Quamvis in tanta opinionum varietate, summorumque virorum in hac materia discensu si luberet quod sentio proferre: omnibus notum vellem eos qui per influxum agere asserunt sola illorum innixos auctoritate quos perdit ambitio, nulla demonstratione. Ne enim propriæ mentis imbecillitatem fateri cogantur, ubi in alicuius recon-

ditæ causæ cognitionē deuenire non
valent ad cœlum recurrunt. Eos ita-
que remoratur Remora, inuoluuntur
Oceani fluctibus, fuscus magnetis
color obnubilat cerebrum, eos canicula
infestat, eosdē arcturus vna cum
mari turbat, quorum omnium labo-
riosissima inuestigatio: sed cur potius
cœlo quam alijs causis incognitis refe-
remus acceptum; Agnoscenda inge-
nii tenuitas, & quo in cognitionem
veniamus laborandum. His spectatæ
doctrinæ Mazullus cōtribuit operam,
aliqua aperuit, in alijs defecit, sudant
in ijsdem subtiliores, addat difficultas
animum: breui non erit toties ad hoc
vt ait Pererius ignorantia azilum re-
currendum, qui hanc opinionem vali-
dissimis rationibus refutauit, idem fe-
cit Picus Mirandul. lib. xij. aduersus
astrologos, Eraustus in suis epistolis
astrologiris, Manardus in suis epistolis,
Antonius Bernardus Mirandul. lib. de
singulari certamine, Valezi⁹ cap. xxxj.
de sacra philosophia, Guilelmus pari-

L ij

siensis, omnes denique nobiliores Peripatetici vna cum duce Aristotele vt vanam superstitionem philosophoque indignam exploderunt. Ne alicui non iurgia verum validas nobis deesse rationes videatur vno verbo dicamus ob creatorum diuersitatem priores varios influxus admittere : quo dato cœlum non esset corpus simplex, quia multi effectus arguunt pluralitatem formarum viij. Physic. tex. xxvij, in quo nos vnicum admittimus : nam vt cor in animali solum calorem ad omnes actiones effundit, potiori ratione cœlum vt corpus nobilissimum paucissimis vtetur instrumentis, solo nempe calore qui partus est lucis, & opifex vniuersalis naturæ, & qui eminentia sua quatuor principales qualitates continet, quæ omnia possunt efficere & generare quæ in his inferioribus conspiciuntur : motus vero planetas adducit & abducit vt dierum & noctium, caloris & frigoris cæterarumque qualitarum sit vicissitudo, & pro

varia subiecti dispositione variij eduntur effectus. Si etiam alius esset in hac plantam, alius in aliam pro vt volunt influxus, sequeretur cœlum non solum esse causam vniuersalem, verum & particularem contra sententiam aristot. 2. physic. tex. xxvi. Idem vltra tex. 30. eiusdem libri eos damnat qui indiuiduales proprietates ad vniuersalem cœlorum causam redigūt: dum effectibus assignandas esse causas proportionabiliter eiusdem ordinis constituit: nimirum genericorum euentuum causas genericas, singulariū effectuum causas itidem singulares. At cœlestia corpora vt diximus sunt causæ vniuersales rerum omnium quæ in hoc inferiori orbe conspiciuntur, quare proprietatum indiuidualium causa de cœlo petenda non est: quod docte vir summa philosophiæ & medicinæ scientia clarus & de re litteraria bene meritus licetus in suis ferijs altricis animæ demonstrat. Hoc præterea dato quamuis cœlum non moueretur

L iij

mundus posset seruari quare cœli motus esset frustra: at scribit Aristot. viij. physic. tex. xxxij. cessante cœli motu cessaturum omnem alium motum. Denique sol tantum calefacit ergo & aliæ omnes stellæ tantum calefacient, cum omnia corpora cœlestia sint eiusdem naturæ, siue ut ait Arist. omnia corpora cœlestia sint ut vnum. Hæc sunt aliqua non contemnenda argumenta: qui plura cupiet nolo actû agere, & ab alijs dictu compilare; videat citatos authores qui aduersariorum opinionem parum probabilem fusissime demonstrant, ridiculamque eorum qui obseruatione, in plantis varios influxus sibi cognitos asserunt: ita ut quæ sub fausto planeta nascantur faustæ sint, & maximo ad sanitatis restorationem ægris, ad conseruationem sanis auxilio. Somniant viri boni, influxus enim quos in astris desiderât non fiunt si sint aliqui nisi a varia astrorum constitutione: ecquis autem vnâ astrorum constitutionem om-

nino alteri similem obseruare vnquam potuit: cum nona sphæra vt testatur Ptolomeus suam integram perficiat reuolutionem triginta sex mille annorum spatio, octaua septem mille, Saturnus triginta & sic de alijs: An igitur mortalium aliquis elato supercilio aliquam hac de re factam obseruationem asseret. Ni relictis authoribus probatis, codicibusque sacris dicamns ex Diogene Lærtio cum Hermodoro platonico a Zoroaste quem dicunt magorum principem vsque ad excidium Troiæ fluxisse annos quinquies mille. Nec sufficiet, sed cum Ægyptiis sacerdotibus qui annalibus regumque figuris Herodoto monstrarunt a primo eorum rege ad id tempus vndecies mille. Idem Diog. Lært. a Vulcano qui philosophiæ aperuit principia ad Alexandrum Macedonum regem quadragesies octies mille octingentos sexaginta tres, quo toto tempore solis defectus apparuisse trecentos septuaginta tres, lunæ octingentos

L iij

triginta duos asserit. Diodorus ait suo tempore Caldeos annorum quadringentesies mille annales tenuisse. Tunc valeat cum huius farinae hominibus omnis religio, quorū os maledictione plenum: nec vlla professio vt ait Valeriola cœlo magis iniuria astrologica superstitione ac vanitate quæ quidquid in infimis vitio materiæ euenit id totum syderibus imputat, nec putat saluam eius dignitatem si non illi indignissima quæquæ referantur accepta clades, incēdia, pestes ac. Ait Arist. xij. metaphys. cœlū carere omni maleficio omni dolo; quod enim in ipso maleficiū cum luce, calore cœlesti atque viuifico motuque irrequieto omnib⁹ rebus proſit. Ipse Plato eiusque commentatores Plotinus, Calcydius, Marcilius ficinus & alij omnes quorum aliqua est apud doctos authoritas stellas omnes beneficas omnique maleficio carentes agnoscunt. Optime itaque Diogenes cum per transennam astrologum in foro stellas errantes

demonstrantem audisset, ne mentiaris inquit, stellæ enim non errant, sed illi ostensis qui assidebant.

Si prior opinio de plantarum cum astris ex figura aut colore conuenientia ridicula. Secūda de influxu parum probabilis. Tertia explodenda, a scientiæ albo eliminanda, & ab animis vt falsa superstitiosa impia, & a catholica fide aliena extirpanda: eorum est qui volunt non modo naturalia sub certis planetis nascentia varios ab ipsis influxus qui foelicis aut infœlicis nomine insigniant recipere: verum & sub certis constellationibus artefacta: In quo duo ad desideratum effectum requiruntur, determinata nempe figura & constellatio V G. optamus serpentum moribus aduersantia: sculpendus serpens vbi serpentem cœlestem luna subit; easque figuras appellarunt barbari talismata. Quod vt ridiculum, vt superstitiosū & ab omni ratione alienum iam diu ab omnibus philosophis refutatum, qui vno ore asserunt figu-

ras cum ad causam materialem referantur nullam habere vim agendi, ut docte pro more Theologiæ splendor philosophiæque decus D. Thomas probat lib. iij. summæ contra gentes cap. 164. & sequentibus. Id tamen contra viri sanctissimi & omnium philosophorum statutum inualidis rationibus, experiētijs non probantibus, & auctoritatibus non receptis stabilire tentavit Gasparellus in suo tract. de inauditis curiositatibus & perficis talismatibus; ubi abunde ostendit quam pars illa flocci sit facienda ingenium nempe ob quod in cætera creata arroganter se homo extollit: si enim cõfert aliqua cæteris denegata multa etiam subtrahit alijs concessa: adsunt passiones animi quæ inopinato impetu nos aliquando ita diuexant, ut non nunquam in furorem agant, alias sanitatem perdant, nec non sæpe faciāt (barbarum, dictu impium, visu horrendum, & contra omnes naturæ leges). ut violentis illatis manibus præ-

matura morte dies misere finiamus:
& ob has se nullius rei peritum opta-
bat nobilis Atheniensium Dux The-
mistocles. Verum ne leuibus splendē-
tis speculi maculis insistamus : summū
ipsius decus ratiotinium nempe mire-
mur, quod est amabo vos illud, eodem
in duas plane contrarias opiniones
secamur, an quid in rerum natura
mutationi magis obnoxium, an est ri-
dícula imaginabilis opinio quam non
eodem amplectamur vt multis toto
hoc opusculo allatis exemplis patet:
Idemque nobis confirmat Gafarell,
qui sibi non leuem inurit iniuriam in
hoc erudito sæculo, in hac luce litte-
rarum supersticiosam hanc promere
opinionem, qua ipsum eo quod ad ta-
lis operis susceptionem mouit lauda-
biliorem non iudico : ipsi enim occa-
sioni fuisse muscam existimo, de qua
Gabriel Naudeus in sua doctissima
apologia ad quam iam diu eruditorū
anhelabant manes, si quidem faustis
auius falso goeticæ magiæ crimine

accusatorum suscepit patrocinium. Poetarum summi Virgilij causam agēs negat construxisse aut imposuisse portæ Neapolitanæ muscam illam æneam quæ per octennium muscas, alias omnes expelleret. Mouet Gafar. bilem musca, excandescit aitque esse impune mendacij arguere plurimos probatosque authores, Geruasium nempe Othonis iij. Cancellarium quem summo opere colit veneratur, nouit forsan ex vngue leonem, & ex allatis a Naudeo summæ eruditionis virum, certus enim sum nunquā de Geruasio quidquam legisse quam quod in dicta apologia allatum est. Sed est inquit imperatoris Cancellarius, eidemque opus suum vouit & dedicat: Quis eum Cancellarium facit vnus Theodoricus a Niem, admittit Naudeus qui in dicto dignitatis gradu cum Ranchino vt fateatur in additione ad Historiam Ludouici XI. deceptus est, faciens Adamum fumeum Cancellariū quod aliquandiu custos sigilli regij ob mor-

rem Guilelmi de rupeforti antea Cancellarij factus fuerit. Sit tamen pro vt volunt Cancellarius & indignum periculosumq; falsa imperatori offerre, quasi vero de fabulæ virgilianæ veritate voluerit disquirere. Erat illud sæculum profundissimis immersum ignorantia tenebris vt ex scriptoribus patet, qui dum sibi aliquam scribendi constituerant materiam, quo aliquid persuaderent infinitis hyperbolis opus adimplebant. Sed non inquit Gafarel. regibus proximi, vnde quæso tot de Rollādo, aliisque excerptæ fabulæ nisi a regiis Hystoriographis: Nicolaus Gille summo apud Ludouicum XI. honoris gradu multa vera multa quoque fabulosa scripsit: nullo etiam modo dubito quin posteritas plurimos huius sæculi historiographos fabulosos habitura sit. Vrger aitque alios esse præter hunc qui idem asserant. Præter citatos a Naudeo nullum adferet nisi carcinomata quædam & propudia literatorum, virosque ferrei oris, plum-

bei pectoris, qui egregia hæc attelaborum exordia coram ipsis tantum iactitent quibus inest auris batava pectus abderitanum. Ait præterea alios esse modos defendendi virgilium, cum multa artefacta antea impossibilia fuerint habita ut sunt pilstrina, horologia, typographia & similia. Negatur hæc fuisse impossibilia bene censatis creditur, subest enim ratio cum in artis possibilitate conclusa sint: at hæc talismanta artis & naturæ viribus superiora sunt, ipseque Albertus magnus qui ea summopere commendat, ait tandem constellationum tempus in quo debent construi non nisi nigromantiæ ope posse colligi. Conclufum itaque fit huius fabulæ authorem Geruasiū: a quo postea conscripsit Helinandus: ab hoc multi alij Cystertienfis ordinis monachi, qui nil minas ut plurimum agunt quam quod agere debent. Atque ne ab alijs omnia videantur subrepta, vnusquisque aliquam ex suo tuguriolo deprompsit. Ex quibus in-

ducta Neapolitana plebs ea in quibus
splēdet Imperij romani maiestas Vir-
gilij nigromantiæ accepta refert. Vbi
notandum Geruasij tempore ante de-
cumanum Cathedralis ecclesiæ hostiū
equum fuisse æreum quem anno 1322.
Archiepiscopus quod æthnicæ impie-
tatis reliquiæ diruit. fuit enim semper
regnum illud generosis equis celebre,
quorum protectores Castorem & Pol-
lucem summopere venerabātur inco-
læ, quos etiam in ciuitatis tutelares
Deos elegerunt: eis vbique modo sta-
tuas modo equos (quos in primum in-
figne assumpserunt) erigebant: quæ
omnia septentrionales deuastarunt.
Hic vnicus ad antiquorū irreligionis
supererat monumentum, momenti
non leuis his monachis ad librorum
auctionem: qui a Virgilio ad omnes
equorum morbos constructum asse-
runt, ea propter archiepiscopi iussu
deuastatum. Medicinæ exactissimam
operam nauasse fateor: & cum Romā
appulisset, & magistri stabuli equorū

Augusti amicitiam nactus, multos variosque morbos equis incidentes curasse, & in eorum dignotione valde exercitatum. Ideo non modo viventē sed etiam defunctum equis fuisse auxilio dicendum. Cur Gervasius tot fasculis obvoluta, nec ab ullo authore prolata scribit: equi ærei suo tempore existentis obliuiscitur. Illud erat periculosum Imperatori offerre, qui per experientiam prodigium hoc notum sibi voluisset. Equi eversio fabulæ fuit erectio, & campus ad quasquæ libuerit fictiones apertus. Tandem si admittamus virgilium Talismata hæc construxisse, id quod citatis authoribus fidem committamus: erunt etiam credenda alia quæ adferunt, nimirum hortum ære immobili ita circumdasse ut pluuiam nunquam persentiret, ibique construxisse pontem æneum quo mediante pro voluntate ubique locorum erat. Construxisse etiam statuas Romani Imperij saluatrices dictas quas noctu diuque seruabant
sacer-

sacerdotes, quod ubi subdita aliqua natio vellet iugum dimittere mouebatur statua, digitoque regionem rebellem denotabat. Cur eius æui probati authores talia scitu digna omiserunt. Romæ a meretrice quam adibat ante fores in cista suspensum, in vindictam omnes ignes extinxisse, nec quemquam habere potuisse nisi in eiusdem meretricis partibus obscœnis accenderet: Ceteraque similia eaque infinita ab his authoribus relata. Concludamus multa fabulosa, multa superstitiosa Gafarel. attulisse, eaque a vanis rabinorum commentis excerpta: nec non a præfatione Francisci Ruei de XII. gemmis sacræ scripturæ quæ tantum reperitur in editione anni 1547. ab alijs vt superstitiosa sublata. Multum etiam ei inseruiit liber Agrippæ inscriptus de magia qui prohibitus est. Desinat itaque Gafar. mirari opus censuram passum.

Antequam huic capiti & opusculo finem imponamus, sciendum prius

M

nos dixisse de signaturis facientibus sexu plantas differre. Dicendum adhuc venit ex ipsis, masculas sole in leone sagittario vel aquario existente, foeminas in virgine tauro vel cancro, soboles in geminis scorpione vel piscibus colligendas: eligendasque regiones quibus prædominentur dicta sydera. V. G. si paranda homini medicina, pharmacopeus Puliam petat Siciliam Bahoniam, Caldeam, Phoeniciam: Si mulieri Mezopotaniam Babylonam Croatiam Galliam, ibique dictum tempus expectet & sic de aliis. Quis iam factos in Pharmacia sumptus lugeat. Vide lector & non infructuose meditare quo abrumpat intellectus hominis, quas non sectetur ineptias. Idem forsitan facies de his iudicium, facias nil ad me his non immutatur animus. Quot artis medicæ regulas subtilioribus argumentis novisque inuentis conati sunt euertere, per aliquod tempus quasi heroes habiti sunt.

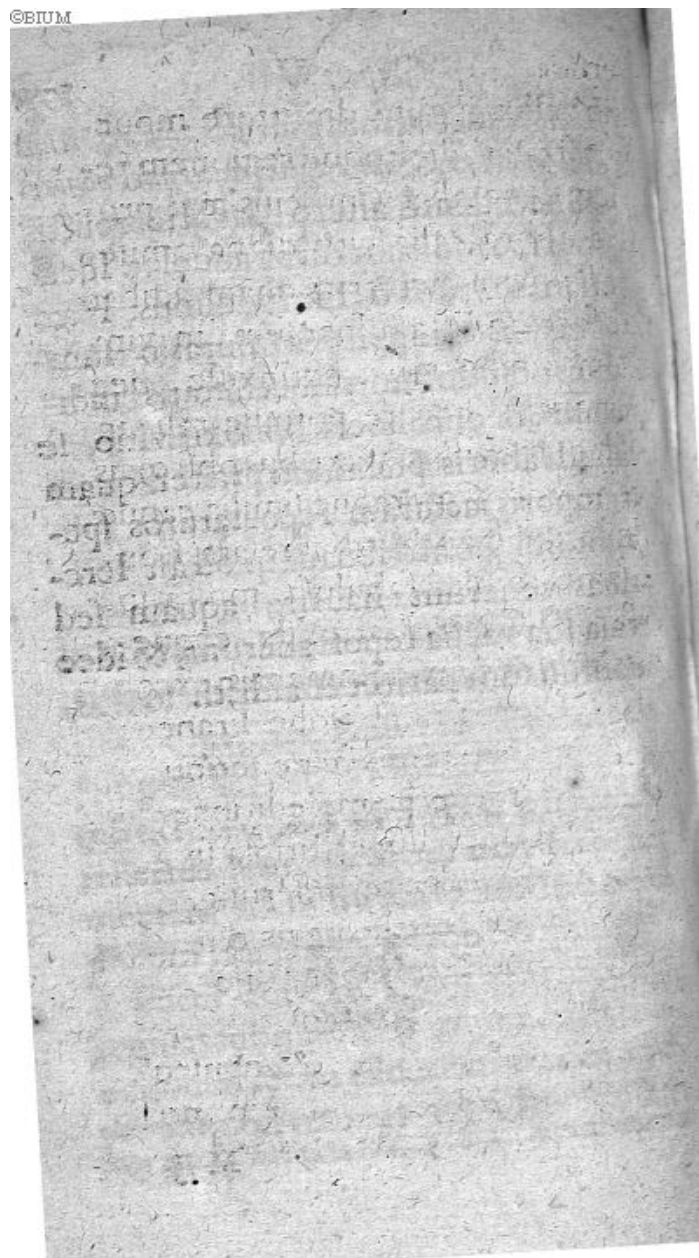
*Inque dies magis appetitur floretque repertum
Laudibus, & miro est mortales inter honore.*

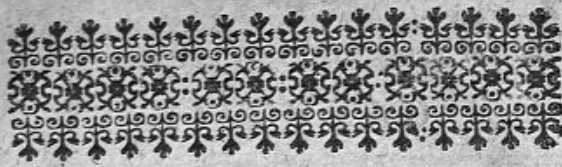
Succedente altero falsario relictis prioribus ad eum turba aduolat. Idem etiam in sacris factum vidimus. Hæc abrupta & inopinata mutatio summum est animi imbecillitatis indicium : neque hocce obnoxij vitio se aliud laboris præmium præter quam temporis iacturam reportaturos sperent, sibi que attribuant quod ait Ieremias venerunt haurire aquam sed vasa sua vacua reportauerunt, & ideo confusi sunt pariter & afflicti.

FINIS.



M ij





INDEX
CAPITVM
ET RERVM IN
IPSIS CONTENTARVM.
CAPVT I.

Antiquorum indagandi planta-
rum facultatem methodus.
fol. 1.

TRIA complectitur hoc caput: 1. ostendit
quanta cum difficultate verum assequamur,
quam mereantur laudem qui in eius disquisitione
sedulam nauant operam: & contra summo vi-
tuperio dignos qui falsum in eius locum nituntur
substituere, pro vt faciunt artis signata inuentores,
qui antiquorum studium in virtutum plantarum
disquisitione vt inutile damnant. 2. antiquorum
in perquirendis plantarum virtutibus methodus
destruitur. fol. 8. 3. diluuntur obiectiones quæ

©BIUM
facultatis plantarum dignotionem a saporibus
videntur impugnare. fol. 11.

CAPVT II.

Noua quorundam recentium
plantarum virtutem disquiren-
di methodus. fol. 16.

1. **P**ER antiphrasim commendatur singula-
ris horum innouatorum doctrina. 2. eo-
rum declaratur methodus. fol. 17. 3. aperiuntur.
primi artis signatae inuectores : soluuntur Bap-
tista Porta argumenta hanc scientiam consti-
tuentia. fol. 19. Nullamque esse allatam a Crollio
(signaturarum necessitatem declaratur. fol. 26.

CAPVT III.

De plantarum viribus e natali
solo desumptis. fol. 28.

PRIMO explicatur quomodo sit intelli-
gendum illud non omnis fert omnia tellus, &
vnde facultates suas desumant plantae declaratur.
2. regionum calidarum fertilitas & amenitas
contra statuta a Porta ostenditur. fol. 32. 3.
resulda de septentrionalibus adfert idem Porta

que ut falsa arguuntur. fol. 37. 4. Porta ubi omnia pene vniuerso orbi substraxit iisdem Neapolim a natura ornatam asserit quod omnium regionum temperatissima idque refellitur. fol. 40. 5. commendata aduersariorum lectione plantarum cognitio a situs diuersitate examinatur, a pinguis humi & campium incolis facto principio. fol. 44. 6. montium, macri soli, & arenarum incolæ ut & in vmbrosis degentes perquiruntur. fol. 48. 7. quid mangonium & sine arte natura possit, ubi bonitatis fructuum causam disquirendi non omittitur occasio. fol. 53. 8. multæ nostrorum innouatorum de aquarum dulcium & maris plantarum forma & qualitate assertiones damnantur. fol. 59. saporum & odorum natura inuestigatur, falsumque illud saporem & odorem se mutuo consequi, & sal reuera actu in mixtis esse nec a calore generari ostenditur. fol. 62. 9. an plantarum varijs in locis crescendi potentia ad virtutis inuentionem aliquid contribuat examinatur. fol. 72.

CAPVT IV.

De plantarum mutua tum interse, tum cum partibus humanis similitudine. fol. 75.

PRIMO a nulla similitudine plantarum virtutes posse colligi ostenditur. 2. defendi-

tur. Gal. Porta enim dicit. Gal. non bene rem
eum cleasse dum ait colorem esse superficiale fol.
69. 3. impugnatur similitudo a colore facto a
flauo cum bile symbolisante exordio fol. 81. cu-
ratio icteri per coloris similitudinem examinatur
fol. 86. 4. percoluntur alij colores cum humori-
bus habentes similitudinem, quibus nec humores
generari nec purgari demonstratur fol. 88. 5.
multa a plantarum cum corporis humani parti-
bus similitudine colligunt qua refelluntur fol. 96.
6. laudantur harum similitudinum primi inuen-
tores, at qui postea irrepsit abusus damnatur
fol. 104.

CAPVT V.

An e cognitione plantarum cer-
ta quædam animalia, vel co-
rum partes emulantium, ea-
rundem plantarum vires pos-
sint colligi fol. 107.

1. **D**AMNANTVR innouatores quod
diu laruari non possint procedere. 2.
plantarum facultates a similitudine cum anima-
lium partibus impugnantur fol. 110. 3. planta-
rum virtutes a similitudinibus colligendi metho-
dus examinatur fol. 117. 4. Defenditur Aristot. de

generatione spinarum verba faciens fol. 115. 5.
arguitur Turneiser. statuens in plantis sexus di-
uersitatem fol. 116.

CAPVT VI.

De cognitione virtutis planta-
rum ex earum actione, pas-
sione, vel quauis alia signa-
tura fol. 119.

PRIMO ijs quæ scribuntur fides non est ad-
hibenda nisi (vbi fieri potest) an verum sit
experientia nouerimus. 2. aduersary plantas quæ
carent semine non modo concipiendi potentiam
adimere verum etiam fœtum educere, & contra,
quod vt falsum impugnatur: vnde minorum se-
minum tanta fertilitas disquiritur fol. 121. 3.
refelluntur qui omnia naturæ negant fol. 128. 4.
damnatur quod asserunt plantas venustas facere
ad prolis pulchritudinem fol. 135. 5. a plantarum
passionibus earundem facultates non posse colligi
demonstratur, tandem nec a quauis alia forma
non commemorata fol. 139.

CAPVT VII.

De plantarum cum astris correspondentia fol. 155.

PRI^{MO} opinionum varietas aduersariorum denotatur, alij enim astrales plantas iisdem pollere viribus quibus astrum quod representant: alij contrarijs, alij parti astro subiectæ opem ferre opinantur. Astrales autem appellant plantas quæ sydera in figura aut colore referunt, neque ex ijs aliquid posse colligi ostenditur. 2. de plantarum influxu, & astrologia agitur. folio 163. 3. damnantur qui non modo sub certis planetis nascentia varios influxus ab ipsis recipere asserunt verum etiam artefacta quæ talismata barbari appellant: Tandem concludunt innouatores nostri plantæ signaturam & influxum cognoscere satis non esse, sed collectionis tempus obseruandum. 169.

FINIS.

EX C O P I O S A E R R A T O R V M
*segete quæ Typographi irrepsērunt incuria
hæc pauca quæ lectorem remorari pote-
rant collegi.*

Pag. 36. Indagator parum & gratus Ita-
liæ & maxime regni Neapolitani amœ-
nitatem. Lege Indagator naturæ parum gra-
tus, ei Italiæ, & maxime regni Neapolitani
amœnitate. Pag. 42. In vnum excessum, lege
excessuum. Pag. 64. Erasmo, lege Eraſto fol.
66. vnicas, lege vncias. Pag. 102. recentita,
lege recensita. Pag. 109. habeat, lege habe-
bat. Pag. 125. lege queat. Pag. 145. lege,
nullam inesse negationem, sed vtramque af-
firmatiuam & vtrâque falsam. fol. 166. lege,
dicta. fol. 168. lege, incendia pestes, &c.